

Trinkov Koledar

ZA PRESTOPNO LETO

1968

4913/1998

TRINKOV KOLEDAR

ZA PRESTOPNO LETO

1968

SAMOZALOŽBA

Tisk. Budin - Gorica

LETO 1968

---

je prestopno leto. Začne se s ponedeljkom in se konča s torkom. Ima 366 dni ali 52 tednov in 2 dni. Letni vladar je Sonce.

Cerkveno leto se začne s prvo adventno nedeljo 1. decembra. Občno ali civilno leto se pa začne s 1. januarjem.

ZACETEK LETNIH ČASOV

Pomlad se začne 20. marca ob 14. uri 22 minut.

Poletje se začne 21. junija ob 9. uri 13 minut.

Jesen se začne 23. septembra 26 minut po polnoči.

Zima nastopi 21. decembra ob 20. uri.

Dne 20. marca stopi sonce v znamenje ovna. Pomladno enakonočje: dan in noč sta enako dolga.

Dne 21. junija stopi sonce v rakovo ozvezdje. Poletni sončni obrat: najdaljši dan.

Dne 23. septembra pride sonce v znamenje tehtnice. Takrat je jesensko enakonočje.

Dne 21. decembra se pomakne sonce v ozvezdje kozoroga. Tedaj imamo zimski sončni obrat in najkrajši dan.

ZNAKI ZA LUNINE SPREMEMBE

Ščip (polna) luna ☽	Zadnji krajec . . . ☾
Mlaj . . . . . ☉	Prvi krajec . . . ☌

ZAPOVEDANI CERKVENI PRAZNIKI

Poleg nedelj so zapovedani in tudi od države priznani prazniki še:

1. januarja: Novo leto
6. januarja: sveti Trije kralji
19. marca: sv. Jožef
14. aprila: Velika noč - Vstajenje
23. maja: Vnebohod Gospodov
13. junija: Presveto Rešnje Telo
29. junija: Sveta Peter in Pavel
15. avgusta: Vnebovzetje Marije Device
1. novembra: Vsi sveti
8. decembra: Brezmadežna Devica Marija
25. decembra: Božič - Rojstvo Gospodovo

SOPRAZNIKI

ko delo počiva in niso cerkveno zapovedani, so:

27. marca: Velikonočni ponedeljek
2. novembra: Vernih duš dan
26. decembra: Sveti Štefan

DRŽAVNI PRAZNIKI

25. aprila: Dan vstaje
1. maja: Praznik dela
2. junija: Proglasitev republike
4. novembra: Zedinjenje Italije

CIVILNE SLOVESNOSTI

s skrajšanim urnikom v državnih uradih in s šolskimi počitnicami so:

11. februarja: Podpis lateranske pogodbe
4. oktobra: Sv. Frančišek Asiški in sv. Katarina Sienška, zavetnika Italije

POSTNE POSTAVE

Zdržati se mesnih jedi so dolžni vsi katoličani, ki so izpolnili 14. leto, ob postnih petkih.

Zdržek (le enkrat na dan do sitega se najesti) je zapovedan na pepelnico in na veliki petek. Priporočajo pa se namesto zdržka in posta ob drugih petkih kaka dobra dela.

Posamezni škofje imajo pooblastila izdajati za svoje pokrajine posebne olajšave za zdržek in post.

SONČNI IN LUNINI MRKI

V letu 1968 bosta nastopila dva sončna in dva lunina mrka. V Srednji Evropi bo mogoče videti drugi sončni in prvi lunin mrk.

1.) Delni sončni mrk 28-29 januarja bo viden na južni zemeljski polobli.

2.) Popolni sončni mrk bo 22. septembra od 10,07 do 14.30. Videli ga bodo na Grönlandu, v severnem Atlantiku, v Evropi (razen na Portugalskem), v severovzhodni Afriki in v Aziji.

3.) Popolni lunin mrk dne 13. aprila od 3,11 do 8,24. Začetek bo viden tudi v srednji Evropi, sicer pa v Afriki, na Atlantiku, v Južni in Severni Ameriki.

4.) Popolni lunin mrk (drugi) 6. oktobra bo trajal od 9,44 do 15,40. V Evropi ga ne bomo mogli opazovati.

KVATRNI DNEVI

Pomladne (postne) kvatre: 6., 8. in 9. marca.

Poletne (binkoštna) kvatre: 5., 7. in 8. junija.

Jesenske (septemberske) kvatre: 18., 20. in 21. sept.

Zimske (adventne) kvatre: 18., 20. in 21. decembra.

PROŠNJI DNEVI

20., 21. in 22. maja.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI

Po določbi cerkvenega zbora v Niceji leta 325. se praznuje Velika noč prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Ta pa nastopi lahko v času od 22. marca do 25. aprila. Velika noč določa tudi datum drugih praznikov, ki so zatorej premakljivi, niso vsako leto ob istem dnevu.

Letos bo prva pomladanska polna luna dne 13. aprila. Zato bo nedelja sedemdesetnica ali septuagesima 11. februarja, pepelnica 28. februarja, Velika noč 14. aprila, vnebohod 23. maja, binkošti 2. junija, sv. Rešnje Telo 13. junija, prva adventna nedelja 1. decembra.

Po Razglašenju bo pet nedelj, pobinkoštnih pa bo petindvajset.

- 1 P** Novo leto - Obrez. Gospodovo
2 T Presveto ime Jezusovo
3 S Genovefa, devica; Anter
4 Č Tit, škof; Angela, devica
5 P Amelija, dev.; Telesfor, pap.
6 S Sv. Trije Kralji. - Razglašenje
7 N 1. po razglaš. - Sv. družina
8 P Valentin (Zdravko), škof
9 T Julijan in Bazilisa, muč.
10 S Aldo, pušč.; Gregor X., p.
11 Č Pavlin Oglejski, šk.; Higin, p.
12 P Tatjana, muč.; Alfred, opat
13 S Veronika, dev.; Leoncij, šk.
14 N 2. po razglašenju
15 P Hilarij, škof; Feliks Nol.
16 T Marcel I., papež; Gezard
17 S Anton (Cvetko), pušč.;
18 Č Priska, muč.; Liberata, dev.
19 P Marij, Marta in tov., muč.
20 S Fabijan in Sebastijan, muč.
21 N 3. po razgl. - Neža, dev. m.
22 P Vincencij, diak., m.; Viktor
23 T Rajmund (Rajko), spoz.
24 S Timotej, šk.; Felicijan, muč.
25 Č Spreobrajenje sv. Pavla
26 P Polikarp, šk.; Pavla, žena
27 S Janez Krizostom (Zlatoust)
28 N 4. po razgl. - Peter Nolasko
29 P Frančišek Saleški, c. uč.
30 T Martina, devica; Hijacinta
31 S Janez Bosco, spoznavavec

ZAPISNIK

F E B R U A R

- 1 Č Ignacij (Igor) Antijohijski, šk.
 2 P Svečnica - Darovanje Gospod.
 3 S Blaž, škof; Oskar, škof

4 N 5. po razglaš. - Andrej Cors.

- 5 P Agata, dev.; Albuin, škof
 6 T Silvan, škof; Doroteja, dev.
 7 S Romuald, opat; Rihard, spoz.
 8 Č Janez od Mathe; Pavel
 9 P Apolonija, muč.; Ciril Aleks.
 10 S Sholastika, red.; Viljem, p.

11 N 1. predpostna (septuages.)

- 12 P Evlalija, muč.; 7 ustanov.
 13 T Katarina Ričci, dev.; Kristina
 14 S Valentin (Zdravko), duhovn.
 15 Č Favstin in Jovita, mučenca
 16 P Julijana, dev.; Onezim, škof
 17 S Silvin, škof; Hildegarda

18 N 2. predpostna (sexages.)

- 19 P Kozrad, spozn.; Julijan, muč.
 20 T Silvan, škof; Elevterij
 21 S Maksimilijan, škof; Irena
 22 Č Stol sv. Petra; Marjeta Kort.
 23 P Peter Damijanski, šk.;
 24 S Matija, apostol; Sergij, muč.

25 N 3. predpostna (quinguag.)

- 26 P Matilda, dev.; Andrej, škof
 27 T Pustni torek; Gabrijel
 28 S Pepelnica; Roman, opat
 29 Č Just, mučenec

ZAPISNIK

- 1 P Albin, škof; Antonina, muč.
 2 S Neža (Janja) Praška; Milena
 3 N 1. postna - Kazimir, spozn.
 4 P Lucij I., papež
 5 T Janez Jožef od Križa
 6 S Perpetua in Felicita, muč.
 7 Č Tomaž Akvinski, cerkv. uč.
 8 P Janez od Boga; Beata
 9 S Frančiška Rimska; Gregor N.
 10 N 2. postna - 40 mučencev
 11 P Sofronij, škof; Konstantin
 12 T Gregor V., papež, cerkv. uč.
 13 S Teodora, muč.; Kristina, m.
 14 Č Matilda, sp.; Karel
 15 P Klemen Marija Dvorak, sp.
 16 S Hilarij in Tacijan, muč.
 17 N 3. postna - Jedert, devica
 18 P Ciril Jeruzalemski, škof
 19 T Sveti Jožef
 20 S Klavdija, muč.; Dionizij
 21 Č Benedikt, opat; Nikolaј Flie
 22 P Lea, spoza.; Vasilij, muč.
 23 S Viktorijan, muč.; Jožef Oriol
 24 N 4. postna - Gabrijel nadang.
 25 P Oznanjenje Device Marije
 26 T Emanuel, muč.; Tekla, muč.
 27 S Janez Damaščan, sp.; Rupert
 28 Č Janez Kapistran, spozn.
 29 P Ciril, muč.; Bertold, spozn.
 30 S Janez Klimak, opat; Kvirin
 31 N 4. postna, tihā - Modest

I. kvatre

ZAPISNIK

- 1 P Hugo, škof; Venancij škof
 2 T Frančišek Pavelski, spoznav.
 3 S Rihard, škof; Agapa, muč.
 4 Č Izidor Seviljski, škof;
 5 P Vincenc Ferreri, sp.; Irena
 6 S Viljem, opat; Marcellin, muč.
- 7 N Cvetna nedelja - oljénica**
- 8 P Albert Jeruzalemski, škof, m.
 9 T Tomaž Tolentinski, mučenec
 10 S Apolonij in tov., mučenci
 11 Č Veliki četrtek; Leon Veliki
 12 P Veliki petek; Lazar, trž. m.
 13 S Velika sobota; Ida, devica
- 14 N Velika noč - Vstajenje Gosp.**
- 15 P Velikonočni ponedeljek**
- 16 T Benedikt, spozn.; Lambert
 17 S Robert, opat; Anicet, muč.
 18 Č Apolonij, muč.; Eleverij
 19 P Leon IX., papež; Ema, sp.
 20 S Konrad Parzham, sp.; Teodor
- 21 N 1. povelikonočna, bela**
- 22 P Soter in Gaj, muč.
 23 T Adalbert (Vojteh), muč.
 24 S Jurij (Zoran), muč.; Fidelis
- 25 Č Marko, evang. - Dan vstaje**
- 26 P Mati dobrega sveta; Klet
 27 S Peter Kanizij, c. uč.; Čita
- 28 N 2. povel. - Pavel od Križa**
- 29 P Peter, muč.; Robert, opat
 30 T Katarina Sienska, devica

Državni praznik

M A J

1 S Jožef, delavec - Praznik dela	Državni praznik
2 Č Atanazij, škof; Boris, spozn.	
3 P Aleksander (Saša), spozn.	
4 S Florijan (Cvetko); Gotard	
5 N 3. povel. - Silvan, muč.	☾
6 P Dominik Savio, sp.;	
7 T Stanislav, škof; Gizela	
8 S Peter, škof; Viktor (Zmago)	
9 Č Gregor Nacianski, c. uč.	
10 P Antonin, šk.; Izidor, kmet	
11 S Filip (Zdenko) in Jakob, ap.	
12 N 4. povel. - Pankracij, muč.	☾ Materinski dan
13 P Servacij, škof; Robert Bell.	
14 T Bonifacij, muč.; Justa, muč.	
15 S Zofija (Sonja), muč.); Janez	
16 Č Janez Nepomuk; Ubald, škof	
17 P Pashal Bajlonski; Jošt, opat	
18 S Venancij, muč.; Klavdija	
19 N 5. povel. - Peter Celestin, p.	☾
20 P Bernardin Sienski, sp.;	
21 T Andrej Bobola, muč.	
22 S Emil, muč.; Rita, redovnica	
23 Č Vnebohod Gospodov	
24 P Marija, pomočnica kristjanov	
25 S Urban I., pap.; Gregorij VII.	
26 N 6. povel. - Filip Nerl, spoz.	
27 P Beda, c. uč.; Janez I., papež	☾
28 T Avguštin, škof; Emilij, muč.	
29 S Marija Magd. Pazzi; Maksim	
30 Č Devica Orleanska; Ferdinand	
31 P Marija Kraljica; Petronila	

ZAPISNIK

- 1 S Angela Merici, dev.; Panfil
 2 N Binkošti - Prihod Sv. Duha
 3 P Klotilda
 4 T Frančišek Caracciolo; Kvirin
 5 S Bonifacij, škof; Valerija, m.
 6 Č Norbert, šk.; Bertrand Ogl.
 7 P Robert, opat; Ana Gazzia, d.
 8 S Medard, škof; Viljem, škof
 9 N 1. pobink. - Sveta Trojica
 10 P Marjeta, kraljica
 11 T Barnaba, ap.; Feliks in Fort.
 12 S Janez Fakund, sp.; Leon III.
 13 Č Presv. R. Telo - Anton Pad.
 14 P Bazilij, škof; Elizej, prerok
 15 S Vid in Modest, mučenca
 16 N 2. pobink. - Gvido Kortonski
 17 P Gregor Barb., škof; Rainerij
 18 T Efrem Sirski, diakon
 19 S Gervazij in Protazij; Nazarij
 20 Č Silverij, papež; Florentina
 21 P Srce Jezusovo; Alojzij, spoz.
 22 S Pavlin Nolanski; Ahacij, m.
 23 N 3. pobink. - Agripina, dev.
 24 P Rojstvo Janeza Krstnika
 25 T Doroteja, spozn.; Lucija, m.
 26 S Janez in Pavel, mučenca
 27 Č Hema Krška, spozn.; Ladislav
 28 P Irenej, škof; Vincenca, red.
 29 S Peter in Pavel, apostola
 30 N 4. pobink. - Emilijana, muč.

- 1 P Dragocena Kri Kristusova
 2 T Obiskovanje Dev. Marije
 3 S Irenej, škof; Leon II., papež
 4 Č Urh (Ulrik), škof; Berta
 5 P Anton Zaccaria, sp.; Filomena
 6 S Marija Goretti, d.; Bogomil
7 N 5. pobink. - Ciril in Metod
 8 P Elizabeta, sp.; Kilijan, škof
 9 T Veronika Giuliani; Brikcij
 10 S Sedem bratov muč.; Amalija
 11 Č Pij I., pap.; Olga Kijevska
 12 P Mohor in Fortunat, ogl. muč.
 13 S Evgen, škof; Marjeta, dev.
14 N 6. pobink. - Bonaventura
 15 P Henrik, sp.; Vladimir, sp.
 16 T Karmelska Mati božja
 17 S Aleš, spozn.; Marcelina, dev.
 18 Č Kamil, spozn.; Friderik
 19 P Vincencij Pavelski, sp.; Zlata
 20 S Hieronim Em., spoz.; Elija
21 N 7. pobink. - Danijel
 22 P Marija Magd. (Majda), sp.
 23 T Apolinarij, škof; Liborij, šk.
 24 S Kristina, dev.; Roman
 25 Č Jakob (Rado), ap.; Krištof
 26 P Ana, mati Device Marije
 27 S Pantaleon, muč.; Natalija
28 N 8. pobink. - Viktor I., pap.
 29 P Marta, dev.; Beatrika, muč.
 30 T Abdon in Senen, mučenca
 31 S Ignacij (Igor) Lojolski, sp.

ZAPISNIK

- 1 Č Makabejski bratje; Vera, m. D
- 2 P Porcijunkula; Alfonz Liguori
- 3 S Lidija, žena; Nikodem, spoz.
- 4 N 9. pobink. - Dominik, spoz.
- 5 P Marija Saežna; Ožbalt, muč.
- 6 T Spremenjenje Gospodovo
- 7 S Kajetan, spozn.; Donat, muč.
- 8 Č Janez Vianej, spoz.; Cirijak W
- 9 P Roman, muč.; Peter Faber
- 10 S Lavrencij, muč.; Pavla, muč.
- 11 N 10. pobink. - Suzana, muč.
- 12 P Klara (Jasna), red.; Hilarija
- 13 T Helena (Alenka), muč.;
- 14 S Evzebij, sp.; Kalist, škof
- 15 Č Marijino vnebovzetje E
- 16 P Joahim, oče M. D.; Rok, sp.
- 17 S Hijacint, spozn.; Liberat, m.
- 18 N 11. pobink. - Agapit (Ljubo)
- 19 P Janez Eudes, sp.; Marijan
- 20 T Bernard, c. uč.; Lucij, muč.
- 21 S Ivana šantalska; Fidelis, m.
- 22 Č Brezmadežno Srce Marijino
- 23 P Filip Benizzi, sp.; Klavdij S
- 24 S Jernej, apostol; Emilija, dev.
- 25 N 12. pobink. - Ludovik, kralj
- 26 P Cefirin, papež; Rufin, škof
- 27 T Jožef Kalasarcij, spozn.
- 28 S Avguštin, škof, c. uč.
- 29 Č Obglavljenje Janeza Krstnika
- 30 P Roza Limanska, dev.
- 31 S Rajmund, sp.; Pavlin, škof D

ZAPISNIK

1 N 13. pobink. - Angelska ned.

2 P Štefan, kralj; Maxima, muč.

3 T Pij X., papež; Tekla, dev.

4 S Rozalija, dev.; Ida, žena

5 Č Lavrencij Justinijan; Viktorin

6 P Petronij, šk.; Zaharija, prer.

7-S Regina, muč.; Marko in tov.

8 N 14. pobink. - Rojstvo M. D.

9 P Gorgonij, muč.; Peter Klaver

10 T Nikolaj Tolentinski, spozn.

11 S Prot in Hijacint, muč.

12 Č Ime Marijino; Gvido

13 P Notburga, d.; Filip (Zdenko)

14 S Povišanje svetega Križa

15 N 15. pobink. - Nikomed, muč.

16 P Kornelij, pap.; Ciprijan, šk.

17 T Rane sv. Frančiška; Lambert

18 S Jožef Kupertin, sp.; Metod

19 Č Januarij in tov., mučenci

20 P Evstahij, muč.; Mihael

21 S Matej, apostol in evangelist

22 N 16. pobink. - Mavricij, muč.

23 P Lin, papež; Tekla, devica

24 T Marija, rešiteljica jetnikov

25 S Sergij, spozn.; Avrelija, dev.

26 Č Ciprijan in Justina, muč.

27 P Kozma in Damijan, muč.

28 S Venceslav, muč.; Ljuba, dev.

29 N 17. pobink. - Mihael, nadang.

30 P Hieronim, c. uč.; Zofka

3. kvatre

O K T O B E R

- 1 T Remigij, škof; Verena, dev.
 2 S Angeli varuhi; Teofil, spozn.
 3 Č Terezija Deteta Jezusa, red.
 4 P Frančišek Asiški; Edvin, sp.
 5 S Placid in tov.; Marcelin, šk.
6 N 18. pobink. - Bruno, spozn.
 7 P Rožnovenska Mati božja
 8 T Sergij, tržaški mučenec
 9 S Dionizij, škof; Janez Leonardi
 10 Č Frančišek Borgia, spozn.
 11 P Materinstvo Marije Device
 12 S Maksimilijan Celjski, škof
13 N 19. pobink. - Edvard, spozn.
 14 P Kalist, papež; Just, škof
 15 T Terezija Avilska, devica
 16 S Hedvika (Jadviga); Gal, opat
 17 Č Marjeta M. Alakok; Viktor
 18 P Luka, evangelist; Julijan, p.
 19 S Peter Alkantarski; Etbin, op.
20 N 20. pobink. - Janez Kentski
 21 P Uršula in tov., mučenke
 22 T Marija Saloma; Kordula
 23 S Severin; Roman, škof
 24 Č Rafael, nadangel; Feliks, m.
 25 P Krispin, muč.; Krizant
 26 S Evarist, pap.; Lucijan, muč.
27 N 21. pobink. - Kristus Kralj
 28 P Simon in Juda, apostola
 29 T Narcis, škof; Ermelinda
 30 S Alfonz Rodriguez, spozn.
 31 Č Volfgang (Volbenk), škof

ZAPISNIK

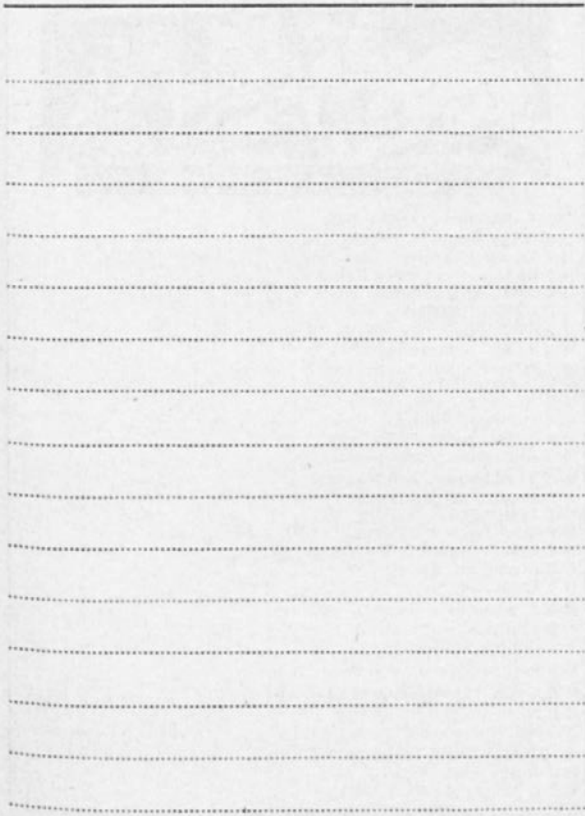

NOVEMBER

- 1 P Vsi sveti
2 S Spomin vernih duš
3 N 22. pobink. - Just, trž. muč.
4 P Karel (Drago) Boromejski,
5 T Caharija in Elizabeta
6 S Lenart, opat; Sever, škof
7 Č Engelbert, škof; Ernest, opat
8 P Bogomir (Božo), škof; Deodat
9 S Teodor (Božidar), mučenec
10 N 23. pobink. - Andrej Avel.
11 P Martin (Davorin), škof
12 T Martin, papež; Emil, spozn.
13 S Stanislav Kostka, spozn.
14 Č Jozafat Kunčevič, škof, muč.
15 P Albert Veliki, škof; Leopold
16 S Jedrt (Gertruda), dev.; Otmar
17 N 24. pobink. - Gregorij, čud.
18 P Róman, diakon; Odon, opat
19 T Elizabeta (Jelica), žena
20 S Feliks Valois, sp.; Edmund
21 Č Darovanje Device Marije
22 P Cecilija, dev.; Maver, škof
23 S Klemen, papež; Felicita, m.
24 N 25. pobink. - Janez od Križa
25 P Katarina, dev., m.; Erazem
26 T Silvester, opat; Konrad, škof
27 S Virgilij, škof; Valerijan
28 Č Katarina Labouré; Gregor III.
29 P Blaž in Demetrij, muč.
30 S Andrej (Hrabroslav), ap.

ZAPISNIK

The page contains multiple horizontal dotted lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting. The lines are consistent in length and spacing, covering most of the page area below the header.

- 1 N 1. adventna - Elgij, škof
 2 P Bibijana, dev.; Blanka, žena
 3 T Frančišek Ksaverij, sp.
 4 S Barbara, dev.; Peter Krizolog
 5 Č Sava, opat; Krispin, muč.
 6 P Nikolaj (Miklavž), škof
 7 S Ambrozij, c. uč.; Martin, op.
 8 N 2. adv. - Brezmadežna M. D.
 9 P Peter Fourier; Valerija, muč.
 10 T Loretska Mati božja
 11 S Damaz I., pap.; Sabin, škof
 12 Č Spiridijon (Dušan), škof
 13 P Lucija, muč.; Otilija, red.
 14 S Just, muč.; Pompej, škof
 15 N 3. adventna - Kristina, muč.
 16 P Evzebij; Adela, devica
 17 T Lazar, škof; Olimpija, žena
 18 S Gracijan, škof; Teotim
 19 Č Urban V., papež; Favsta, sp.
 20 P Evgenij in Makarij, mučenca
 21 S Tomaž, apostol; Severin, škof
 22 N 4. adventna - Demetrij, muč.
 23 P Viktorija, muč.; Serva
 24 T Božična vigilijs; sveti večer
 25 S Rojstvo Gospodovo - Božič
 26 Č Štefan (Venceslav) prvi muč.
 27 P Janez Evangelist, apostol
 28 S Nedolžni otročiči
 29 N David, kralj; Tomaž Becket
 30 P Evgen, škof; Rajaerij, škof
 31 T Silvester, papež; Pavlina

③

€

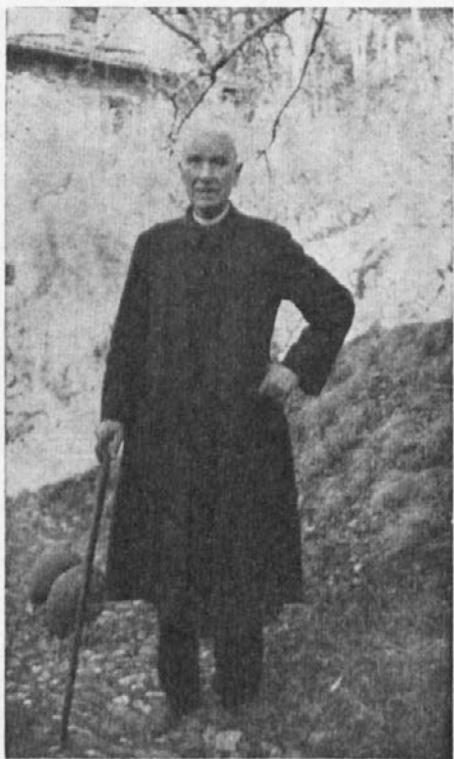
4. kvatre

●

♂

ZAPISNIK

Msgr. IVAN TRINKO

PESNIKU IVANU TRINKU ZA GOD

Pozdravljen bodi nam srčno
naš rodni brat v daljini,
ki kot vojniki v tujini
naš čuvaš rod zvestó!

Ti sam še bdiš o polnoči
in zreš kot v sladke sanje
v ponosne dni nekdanje
slovenske prošlosti.

Tako na straži bdi vojak...
Krog njega spe grobovi,
tovariši njegovi
v njih spijo sen sladak...

In čez nebeško mirno plan
gredó zvezde blesteče
na vzhodno bolj žareče
kot na zahodno stran.

In vpri vojak je tja na vzhod
oko zaupno svoje
in nekaj ga ljubó je
zavabilo odtod...

Ah, saj za gorami tam
vojniki domovina,
a tukaj je — tujina,
on med grobovi sam... — —

Vojnika žalost je obšla
v tem vročem koprnenju ...
Tolaži v hrepenenju
le svit ga zvezd z neba ...

Glej, zvesti ta vojniki si Ti! ...
Up naj Ti bo v tujini
zvezd žar, ki v domovini
sred naših src gorì!

Zvoran Zvoranov — Alojzij Remec

Občutena prigodnica, ki jo je, kakor prabi posvetilo na prvi strani rokopisa, »Pesniku Ivanu Trinku poklanja v vdano voščilo za god v imenu slovenskih in hrvaških bogoslovcev v Gorici Zvoran Zvoranov«, napisal v imenu slovenskih in hrvaških bogoslovcev, ki so študirali v goriškem bogoslovju, kasnejši dr. Alojzij Remec, pesnik, pripovednik in dramatik. Nastati je morala med leti 1907 do 1909, ko se je Remec še mudil v Gorici in preden je odšel študirat v Gradec pravo. V njej je z izbranimi izrazi in primeri prikazana tista Trinkova dejavnost za slovenski narod na zahodu, ki je v takratni mladini vzbujala največje občudovanje.

Marijan Brecelj

Moje prvo srečanje z IVANOM TRINKOM

Moje prvo srečanje z imenom Ivana Trinka je bilo leta 1929, ko je Goriška Mohorjeva družba izdala njegovo knjigo »Naši paglavci«. Imel sem deset let in se živo spominjam, s kakšnim veseljem smo takrat otroci prebirali zgodbe o polhih, o ponesrečenem kadilcu in druge. V vseh teh zgodbah smo srečali same sebe. Morda se mi je prav zato živo vtisnilo v spomin ime Ivana Trinka.

V goriški gimnaziji sem zvedel nekaj več o njegovem življenju in delu. Zanimal sem se tudi za Beneško Slovenijo. Pisatelj Bevk je takrat napisal knjigo »Kaplan Martin Čedermac«, ki je bila od fašistov prepovedana, dijaki pa smo jo na skrivaj prebirali in jo skrivali kot najdražjo svetinjo.

V srcu pa se je vnela iskra ljubezni do te zemlje in do vseh tistih, ki so jo iskreno ljubili. Tako je dozorel v meni sklep, da obiščem Benečijo, beneške Čedermace in njihovega učitelja in očeta pisatelja in pesnika Ivana Trinka.

S sošolcem sva se podala na pot. Prehodila sva vse griče in obronke od Kolovrata do Stare Gore. Obiskala sva vse vasice od Štoblanka do Dolenjega Barnasa v Nadiški dolini in se srečala z mnogimi beneškimi duhovniki, tudi s tistimi, ki jih je Bevk opisal v svojem »Čedermacu«.

Najbolj zanimiva pa je bila pot na Trčmun.

V poletnem soncu sva stopala skozi kistanje proti Trinkovi rojstni vasi. Srce mi je neizmerno utripalo. Razen pisatelja Bevka nisem do takrat srečal še nobenega slovenskega pisatelja. Slika Ivana Trinka mi je bila živo pred očmi: visoko čelo, močne obrvi, globoke prodirne oči in resen obraz. Kako naju bo sprejel?

Pri prvih hišah sva srečala staro ženico, ki je nesla poln oprtnik trave.

»Bog daj dobro, mama!« sva pozdravila. »Kje je hiša gospoda Trinka?«

Čudno naju je pogledala. Nisva dovolj spoštljivo vprašala.

»Monsinjur profesor so pa tamle,« je pokazala s prstom proti levi. »Tista nova hiša,« je še dodala.

Med drevesi sva zagledala lepo hišo, ki jo je pomagal zgraditi stric Ivan svojim ne-

čakom. Tu je bil tudi njegov poletni dvorec, njegova delovna sobica, njegov mirni kotiček. Vse preprosto in snažno.

Potrkala sva. Vse tiho. V popoldanskih urah so bili vsi na delu pri senu. Kaj pa monsijor? Pozneje sva zvedela, da gre vsak popoldne na sprehod po gozdu in nabira gobe. Gozd, travniki in senožeti, ptice, škržati in kobilice, to je bila njegova priljubljena melodija, njegov raj. Tu je dobil toliko navdihov za svoje verze. Tu si je tolikokrat odpočil dušo od mestnega hrupa in trušča. Tu se je pogovarjal z naravo in z Bogom. Tu je večkrat odložil breme krivic in nasilja, ki se je zgrinjalo nanj in nad njegovo ljudstvo.

Sedla sva in čakala. Sonce je zašlo.

Nenadoma se je na stezi prikazal velik pes in zarenčal nad nama. Za njim se je pojavila visoka postava Ivana Trinka. V dolgi poletni suknji, z velikim klobukom na glavi, v levi roki je nosil culico gob, z desnico pa se je opiral na palico. Okrog vratu mu je visel majhen daljnogled, ki ga je vedno spremljal na sprehodih. Želel je vse videti, vso lepoto božje narave. Ker so mu oči opešale zaradi starosti, saj je imel takrat že 75 let, si je pomagal z daljnogledom.

Pes se je na njegov ukaz prihulil in se mu dobrikal.

»Hvaljen Jezus!« sva pozdravila.

»Oo! Glej no, kdo pa sta ta dva?« je ljubeznivo vprašal.

»Dva študenta iz Soške doline,« sva odgovorila in se mu predstavila.

»Dobro, dobro, nocoj bosta pa kar pri nas ostala.«

Povabil naju je v sobo.

Na mizi je ležala najnovejša številka »Slovenca«, nekaj knjig in brevir. Na steni so visele v okvirčkih njegove perorisbe.

»Ali sta znala sem gor?« je vprašal.

»Saj vandrava že en teden po Benečiji,« sva ponosno odgovorila.

»Po Benečiji?!« se je začudil. »To je pa res lepo, da spoznavate našo zemljo, našo Beneško Slovenijo. Saj so skoraj vsi pozabili na nas. Tuji nas hočejo zbrisati z obličja zemlje. Zdaj bi še z Bogom ne smeli govoriti po naše!« je z bridkostjo dodal.

Gledal sem njegov obraz. Nagubano čelo, izrazite brazde po licih, trpkost na njegovih ustnicah. Zdelo se mi je, da vidim zarisane vse bridkosti njegove duše in njegovega ljudstva v teh potezah obraza.

Nekaj časa je molčal.

»Jutri pojdemo k naši cerkvi in vama pokažem vse te naše griče od Matajurja do Stare gore. Po teh gričih in strminah živijo že stoletja naši ljudje,« je hitel pripovedovati. S posebnim poudarkom je naglašal besedico »naši«.

»Brali smo vaše poezije in vaše spise o Beneški Sloveniji, zato smo se navdušili za te kraje. Tudi Bevkovega Čedermaca smo brali,« sva mu razlagala.

»Čedermaca!« se je zamislil in pokimal z glavo. »Danes so vsi beneški duhovniki Čedermaci. Knjiga je lepo napisana. In še bo treba pisati o naši zemlji in naših ljudeh. Svet mora zvedeti za krivice, ki se tu godijo.«

»Ali vi ne pišete več?« sem se drznil vprašati.

»Zdaj sem star,« je odgovoril, »rad pa čitam. Tudi ruske pisatelje še berem. Glejta!« je pokazal.

Na mizi je imel knjigo v ruskem jeziku.

Z dela so se vrnil pranečaki in nečaki. Vsi so prijazno pozdravili svojega strica monsijnorja. Čudila sva se, ker so vsi govorili v lepi slovenščini. V kuhinji sva videla po okenskih policah knjige Mohorjeve družbe, ki so jih nečaki z veseljem prebi-

rali in se tako naučili domačega jezika. Hiša strica duhovnika in pesnika jim je postala šola za slovenščino, saj je bil takrat naš jezik izgnan celo iz cerkve.

Zvečer smo skupno molili »rožar« in se prijateljsko pogovarjali s Trinkovimi domačimi.

Naslednje jutro sva spremljala monsinjorja do cerkve, da bi mu ministrirala pri maši. Tista pot mi je ostala neizbrisno v spominu.

Jutranje sonce nas je pozdravilo, ko smo stopali po kamniti stezi nad vasjo. Trinko se je od časa do časa ustavil, dvignil palico in nama kazal zdaj na desno zdaj na levo: »Glejta! Tam v daljavi je Sveta gora, božja pot goriških Slovencev, tu bliže pa je Stara gora, naša božja pot. Bolj na levo vidimo marijaceljsko božjo pot, kamor radi romajo naši Benečani. Pod nami je Sovodenjska dolina, ki se konča pri Ažli. Tu nad nami pa je naš očak Matajur. Le poglejta ga, kako mogočno se dviga nad vsemi temi dolinami in griči. Pod vrhom med drevjem je vas Matajur, naša najvišja vas.«

Z radovednimi očmi sva sledila njegovi palici, ki se je obračala kot smerni kazalec.

Čeprav sva nekaj teh krajev že poznala, se nama je po njegovi razlagi zdelo vse novo.

»Poglejta te njivice,« je nadaljeval, »vse je lepo obdelano. Naši ljudje trpijo. Vse morajo znositi na ramenih: seno, pridelke in gnoj. Stari ljubijo to zemljo, mlajši pa odhajajo v tujino. Izgubijo se po Laškem, Francoskem in v Belgiji.«

Zamišljeno sva gledala ob stezi in pod njo njivice, ograjene in podprte s kamenjem.

»Tudi trto gojijo naši ljudje, čeprav smo visoko. Najbolj znana kapljico pri nas je cividin. Ni močna, v poletnih mesecih, ob košnji pa le ugasi žejo našim ljudem.«

Ob hišah in ob njivicah sva videla latnike in lepe grozde na njih.

Nisem se čudil, da je tolikokrat ponovil besedo »naši ljudje«. Razumel sem, da jih ljubi, da živi z njimi in jim povsod želi pomagati.

Počasi smo stopali proti cerkvi.

Lepe, košate lipe jo obkrožajo z zelenim okvirom.

Po stopnicah smo se povzpeli do obzidja. Tam se je Trinko ustavil. Pogledal je na levo proti pokopališču in se odkril. S tiho molitvijo je pozdravil svoje rajnke.

Pozneje sem prebiral večkrat njegove
poezije in sem bolje razumel njegove verze:

*Strt, pobit, nemiren
iščem si pokoja,
in med tihe grobe
pot me vodi moja...*

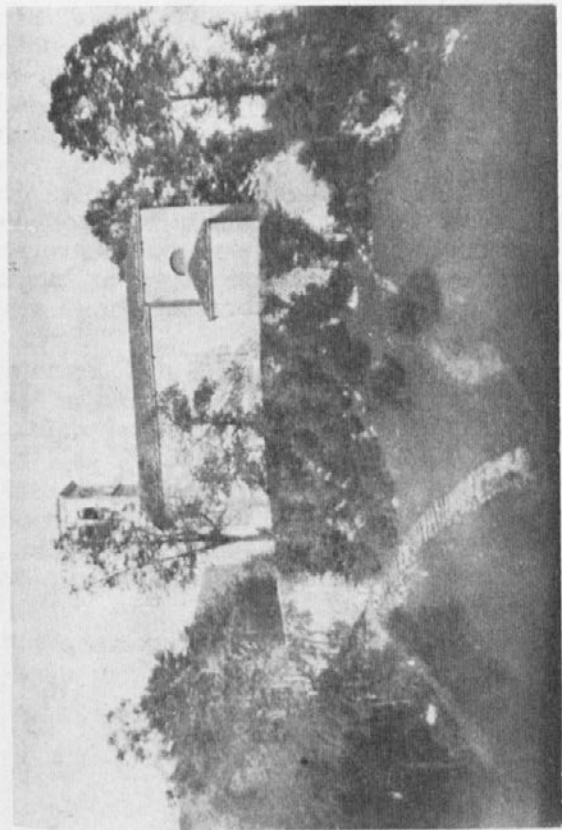
*Tiho, ranjki! Srečni,
ki vam je zakrila
trudno truplo ozka
tajnostna gomila!*

*Oh, kako vse mirno
tu je med grobovi!...*

Večkrat je v tej samoti našel svoj srčni
mir in se pogovarjal s pokojnimi o krivicah
in zlobi, ki jo je iz dneva v dan srečaval
med živimi.

Cerkev je bila prazna, skoraj zapuščena.
Naši koraki so odmevali pod stropom.

Trinko je pokleknil pred tabernakelj in
molil. Srečanje z Bogom. V njegovem po-
kleku je bila utelešena ponižnost in živa
vera. Pisatelj, pesnik, muzik, filozof, znan-
stvenik, slikar — kleči pred svojim Velikim
učiteljem — Kristusom. Prihajal je k stu-
dencu resnice in pravice.

Trémmun, cerkev sv. Ivana, kjer je bil krščen Trinko

Pri sveti maši so njegove velike roke dvigale hostijo in kelih. Na pateno je polagal prošnje in skrbi svojih sobratov-mučencev, v kelih pa so kapljale solze bridkosti in trpljenja vseh stiskanih in razžaljenih njegove Benečije.

Pred sabo sem videl vzor duhovnika, ki stopa k oltarju kot srednik med Bogom in ljudmi in se kljub svojemu poslanstvu in nadarjenosti čuti majhnega in ponižnega.

Njegova resnost in zbranost sta se globoko vtisnili v mojo dušo.

Po maši smo še kramljali pred cerkvijo. Pokazal nama je pot proti Mašerom in Matajurju in se prisrčno poslovil od naju z željo, da se spet srečamo.

Povzpela sva se na Matajur, od koder sva še enkrat pregledala Beneško Slovenijo od Kolovrata do Čedadu in od Mije do Vidma. Nato sva se spustila v Soško dolino in se vrnila proti domu.

Doma sem vzel v roke Trinkove pesmi in bral:

*Bog in domovina!
Evo luči prave
v tej dolini solzni
teme in zmešnjave!*

*Kadar čas napoči,
domu kri rdečo,
dušo dam gorečo.*

Razumel sem njegovo geslo. Čutil sem srčne utripe njegovega srca, njegovo ljubezen do Boga in domovine. Svoji domovini, svoji domači zemlji je podaril svoje srce, svojo kri. Zato jo je tako ljubil. Vsako leto se je ves srečen vračal v njeno naročje.

*Iz človeške družbe,
družbe mi dosadne,
čestokrat zatekam
v gaje se ti hladne.*

*Takrat mir, tolažba
v srce mi zaveje;
lice se razjasni,
duša se zasmije.*

Vedno se je s težkim srcem vračal v mesto in pozdravljal svoj rodni kraj:

*Z Bogom gora, z Bogom
lepe, cvetne trate,
ki spomine v srcu
vzbujate mi zlate!*

*Daleč moram, daleč
kakor ptič jeseni,
ko čez morje žene
sever ga ledeni.*

Nikoli se ni sramoval svojih hribov in svojega kmečkega pokolenja. Čeprav je živel leta in leta v mestu in je postal slaven s svojimi spisi in svojimi nastopi, ni nikdar pozabil svoje domače, preproste in revne zemlje. Prav to in tako je hotel opevati v svojih verzih:

*Kje si zemlja rodna,
zemlja bedna, mala,
ki jo milost božja
meni v last je dala?...*

*Kakršna si koli,
moja si do kraja,
dokler se s telesom
duša moja spaja.*

V naravi si je izpraševal vest. Njegovi spisi in prevodi nam pričajo, da je bil marljiv in delaven. Dobro je izkoristil čas v svoji celici v videmskem semenišču in doma v Trčmunu. Vsem se je razdajal, nam

Slovincem in sosednim Italijanom. Sosedom je s pisano in govorjeno besedo želel prikazati kulturo slovanskih narodov. Prevajal je naše in ruske pisatelje. Kljub vsem naporom in vestnemu delu, se mu nekega dne zazdi, da so njegovi dnevi prazni:

*Oh, ti slap grmeči!
Niso vodi tvoji
slični brezkoristni
prazni dnevi moji?*

Narava mu je pa še drugače govorila. Z bistrim očesom je opazoval vse njene spremembe. Gledal je, kako so se kopičili oblaki na Matajurju, kako so švigale strele, prisluhnil je gromu in vetru in vse te občutke pretil v verze:

*... Glej oblak ogromni.
Razpenjajoč nad jasno se obzorje,
nebo zagrinja kot mrtvaški prt.
Čez plan in gore mrak peruti črne
prostira brzo, in od vseh strani
ozračje temno mraz strupen prešinja.
In glej, plamteč od vzhoda na zahod
zasveti blisek se. Takoj preplašen*

*umolkne pevčji glasni zbor; plahò
spusti se v beg skokonoga srna,
vztrepeče zajec, v goščo se potisne,
prestrašena v brlog se skrije zver.*

Narava mu je vedno pela svojo skrivnostno pesem, ki se je v njegovi duši spremijala v doživetja, občutke, mir in notranjo srečo. Poznal je vse gobe. Rad je nabiral jurčke in lisičke in jih nosil nečakinji, da mu je pripravila večerjo. Poznal je vse ptice svoje okolice, ves zamaknjen je poslušal njih petje in stopal natihce po gozdu, da bi jih ne motil. Med koreninami dreves ali pod grmi je našel dišeče ciklame in jih z vsem spoštovanjem prinesel v svojo sobo, da je tudi tam imel košček narave.

Vsi sprehodi okrog Trčmunškega griča so bili zanj ena sama pesem hvaležnosti Stvarniku, ki ga je poklical v ta kraj, da je mogel uživati vse te lepote.

Vsaka pomlad je prinesla njegovemu srcu novo prerojenje:

*Listja pa in cvetja
v njem cvete množina,
a na vsakem čitam:
Bog in domovinal*

Vedno se vrača in ponavlja ta vodilni motiv njegovih srčnih utripov in pesniškega navdahnjenja. Domovina — poosebljena v domači zemlji in Bog — Stvarnik vseh teh lepot.

Tudi v trenutkih, ko je bruhal gnev in prekletstvo na izdajalce naroda, ko je vse vrelo v njem, je v naravi našel mir in uteho:

*Tebe pač ne črtim,
lepa mi narava!
Kadar vre mi srce
in gori mi glava...*

*Tebe jaz ne črtim,
zemlja slikovita;
čudesna si, krasna,
slavna, ponosita.*

In v takih trenutkih se mu je zdelo, da je preslaboten, da bi mogel opevati vso lepoto stvarstva:

*Kdo šumeča morja,
divje, krasne gore,
jezera in reke
prehvaliti more?*

Zato prosi nebeškega Očeta, da bi bil rešen zemeljskega gorja, krivic in nasilja:

*Ti, ki si postavil
v solzno nas dolino,
potujoče v srečno,
daljno domovino.*

*O, smiluj se vendar
rev vpijočih k tebi,
daj jim brzo večni
uživat mir na nebi.*

Iz Trinkovega dopisovanja

Kandidat za goriškega nadškofa

Objavljam sledeče pismo Ivana Trinka, ki sem ga našel v korespondenčni mapi politično-kulturnega delavca in državnega poslanca v Rimu Virgilija Ščeka.

Pismo je sestavljeno na običajnem pisemskem papirju s posebno Trinkovo kaligrafijo. Nima pa datuma, ovojnica je bila zavržena.

Virgilij Šček je bil tedaj tudi duša Katoliškega tiskovnega društva v Gorici in pobudnik za vse politično, kulturno in gospodarsko življenje na Goriškem.

To svojo dejavnost je pa raztegnil na vso Primorsko in tudi na sosednjo Slovensko Benečijo. Zato je popolnoma naravno, da se je v vseh zadevah te deželice obračal na njenega stvarnega in vidnega predstavnika Ivana Trinka. Šček se je obračal nanj ne le, ko je šlo za udejstvitev kake zamisli,

spraševal ga je kot starejšega in izkušenega sobrata tudi za nasvete. Naša dežela je takrat prišla v sklop italijanske države in novega političnega okolja, ki ga je Trinko kot deželni poslanec že dobro poznal.

Oba moža, tedanja predstavnika goriških in beneških Slovencev, sta si začela dopisovati in se obiskovati. Iz teh stikov so zrastle gotove pobude — razširjenje knjig v Slovensko Benečijo, zadeva lista za Beneške Slovence, Pratique i. dr. — ki so šele sedaj prišle do uresničitve.

Pismo se glasi:

Velečastiti in dragi gospod!

Že sram me je ker Vam toliko časa ne pišem. Sprvič sem hotel priti osebno v Gorico, pa nisem mogel. Potem smo imeli teden duhovnih vaj; nazadnjič, ker mi je g. Kramar zagotovil da pojdete v Rezijo, sem se podal v Rezijo, pa tam Vas ni bilo. Zato se Vam moram vsaj pismeno odzvati. In najprej naj Vas prav lepo zahvalim za poslane mi knjige. Pregljeva povest (kakor sploh vse njegove) mi je jako ugajala. On je pristen pesnik duhovnika in prepričan sem da upliva zelo blagodejno na ljudi ki ga čitajo. Tudi kot umetnik je prvovrsten; samo «è un po' ammanierato» bi rekli Ita-

lijani. Vi torej še vedno mislite na list za naše ljudi. Krvavo ga je potreba; toda «*datis presentibus circumstantiis*» se bojim da trenotek ni ugoden. Še najbolj bi dobro prišla kaka domača «Pratika», kakor je bila (ne vem ali še obstoja) ona stara ki je pridno prihajala k nam iz Kranjskega in ktere so se stari ljudje jako veselili. Srčno se radujem da Mons. Sedej ostane na svojem mestu. Vsaj eno nasilje brezuspešno! Govorilo se je res (in ne brez podlage) da bi mu nasledoval jaz. To bi bil pravi in vsestranski absurdum. Sprvič sem se smejal; pozneje sem se prestrašil; pa sem napravil take korake in izjave, da ni bila več mogoča moja kandidatura. Nato je prišel Mons. Liva. Za Slovence bi bila sreča, ker je jako vnet za nje, in zna popolnoma slovenski. Toda so se vendar vzbudili tudi v Gorici in napravili kar je bilo edino prav. Nekoliko pozneje se vidimo v Gorici. Za zdaj zopet Vam lepa hvala in pa srčen pozdrav

udani Ivan Trinko

Iz pisma povzamemo, da je Šček poslal Trinku zavoje knjig, med temi tudi Pregljeva dela. Tu gre gotovo za »Plebanusa Joanesa«. Zanimiva je Trinkova literarna sodba o Preglju.

Zadeva lista, ki ga je »krvavo potreba«, se mu zdi, da ni naletela na ugoden trenutek; morda bi šlo s kako Pratiko.

Vprašanje je, kakšen je bil tisti »neugodni trenutek« in tu dobimo tudi ključ za približno datiranje pričujočega pisma. Pot pa nam pokaže že naslednji odstavek v njem, kjer govori Trinko o pritisku na nadškofa Sedeja in o njegovem (Trinkovem) nasledstvu. Tu jasno izvemo, da so gotovi krogi in menda tudi oblast sama kandidirali msgr. Trinka za goriškega nadškofa. Fašistična vlada je namreč zahtevala januarja leta 1926, naj se nadškof Sedej prostovoljno odpove goriški nadškofiji. Iskali so že naslednika in govorilo se je o Trinku kot nadškofu, ki bi bil pripraven vladi, kot star italijanski državljani in tudi slovenskim vernikom kot priznan slovenski književnik. Trinko, ki je bil etično previsoka osebnost, pa se ni dal na razpolago fašistični igri proti msgr. Sedeju. Sprva je vzel vse za šalo; ko je videl, da gre zares, je podajal take izjave proti nasilstvu vlade nad Sedejem in slovenskimi verniki, da si je sam hotè onemogočil kandidaturo na goriški nadškofijski sedež. Obenem pa je tudi ljubljanski škof Jeglič pohitel k papežu in ga prepričal, da bi bila

nepopravljiva škoda, če bi se Cerkev vdala v tem primeru fašističnemu pritisku. Nadškof Sedej je torej nemalo po Trinkovi za-
slugi ostal na svojem mestu, kar je bilo po njegovi sodbi »edino prav«.

Iz tega odstavka v pismu je možno tudi določiti vsaj letnico pisma, ki naj bi bila **1925**. Iz pisma pa odseva tudi plemenit značaj in etična veličina Trinkove osebnosti, ki je zavračal najvišje časti, če so količkaj dišale po krivici.

Zemlja domača — ni prazna beseda. Del je mojega življenja in če mi vzamejo zemljo, mi vzamejo tudi življenja. Ko si oglodan do kosti, ko te povsod preganjajo, kakor bi se bile gobe razpasle po tvojem telesu, te sprejme domača zemlja z istim obrazom, kakor te je sprejela, ko so te še v zibel polagali.

IVAN TAVČAR

Notte natalizia

*La Notte santissima,
il Figlio Divino
è nato Bambino
per il mondo inter.*

*Figliol dell' Eterno
all'uomo fratello
ha preso il fardello
di carne mortal.*

*Tra canti angelici,
da lungi desiato,
da Vergine nato,
appare il Signor.*

*E' l'unico evento
di eterna salvezza
divina certezza
per l'uomo mortal.*

Zgornjo pesem je zložil znani ljudski slovensko-beneški pesnik Zdravko - župnik Valentin Birtig iz Dreke. Slovenski izvirnik z italijanskim prevodom je objavil furlanski družinski koledar »Stele di Nadàl« 1968, ki izhaja v Vidmu.

Božična noč

*Presveta je noč,
Dete prihaja
v rešilno pomoč
iz božjega raja.*

*Iz nebes višin
v človeka odet,
Boga edini sin
se niža na svet.*

*V pastirskem hlevu
deviški porod,
v duhov popevu
je sveti prihod.*

*Sprava človeka
božična je noč,
vsakega veka
edina pomoč.*

ZDRAVKO

Slovenski duhovniki Beneške Slovenije med vojno 1940-45

V furlanskem družinskem koledarju Stele di Nadàl je napisal msgr. A. Cracina članek z gornjim naslovom.

Iz njega posnemamo glavne misli, da spoznamo zavzetost naše duhovščine na skrajnem zapadu za svoje ljudstvo.

»Naši kraji,« piše Cracina, »so bili skoraj stalno odrezani od civilnega občestva. Brez pomoči civilnih oblasti, brez nadzorstva varuhov javnega reda ni imelo naše ljudstvo druge pomoči razen v duhovščini. Z božjo pomočjo je duhovnik izvršil to težko in nadčloveško nalogo.«

Nato so v članku našete žrtve duhovnikov, ki so jih terjale grozote druge vojne zlasti v zaledju.

Tu so po vrsti: župnik Cormons iz Strenj, Dorbolò iz Brnasa, Obit iz Skrutovega in Drekonja iz Gorenjega Tarbija.

Kolikokrat je moral župnik Lavrenčič prepustiti svoj dom tujim četam in si kuhati kje na prostem krompir v oblicah za

kosilo; pa še tega pustiti, ko je moral hiteti reševati žive in pokopavati mrtve.

Kako so Mongoli pretepali župnika Kramara, češ da skriva mladeniče!

Župnik Kufolo je v strašnem novem letu 1945 ponudil nemškim hordam sebe, da bi rešil v Lazcu svoje farane.

Duhovnik Artur Blasutto iz Osejan in Jože Kjačič sta se morala potikati po gozdovih, da sta si rešila življenje pred nacifasisti. Župnik Guion je s smrtno nevarnostjo rešil Matajur pred nemškim požigom. Pesnik Zdravko - Birtič je med žvižgajočimi krogli tekkel v Podbonesec, da je rešil Mersin. Za svoje ljudi so zastavljali življenje tudi duhovniki Cicigoi, Tomazetič, Domenis v Dreki, Cernet v Topolovem. Po požigu v Nemah in pokolu v Torlanu sta skrbela duhovna Spekonja in Vidimar tudi za vsakdanjo drobtino kruha svojim ljudem, ki so se skrivali po gozdovih.

Na žalost ni mogel dušni pastir vedno rešiti svojih ovčic. V februarju 1944 so v Borjani na smrt obsodili enajst nedolžnih žrtev. Župnik Evgen Ošnjak je zaman do zadnjega izpričeval njih nedolžnost. Ko je odhajal ves potrta, so se obsojeni pred pu-

škami poslavljali od njega: Z Bogom, gospod nunac!

Ko je prišla svoboda, se je ljudstvo zopet zgrnilo okrog svojih slovenskih dušnih pastirjev, ker vidi v njih res svoje duhovne in ljudske vodnike.

Starodavna cerkev z oltarjem Bandimice in slavno „banko“

V kraju Bergagnacco pri Št. Lenartu v Slovenski Benečiji stoji kot znamenita zgodovinska ostalina naših rojakov pod Matajurjem cerkev sv. Antona opata ali puščavnika. (*)

Že ime kraja Bergagnacco ima svojo posebnost. Pravilno se imenuje Barganják, kakor se sliši tudi iz ljudskih ust. Tisti zveneči g se pa izgovarja bolj kot nezveneči soglasnik h: Barhanjak. V starih vizitacijskih za-

---

(*) O njej piše msgr. Angel Cracina, nadžupnik v Bujah, bivši župnik v Št. Lenartu in odlični poznavalec zgodovinskih posebnosti Beneške Slovenije v knjižici »La chiesa di S. Antonio Abate in Bergagnacco (S. Leonardo)«, Brošuro je izdal ob novi maši o. Karla Primosiga 29. oktobra 1967.

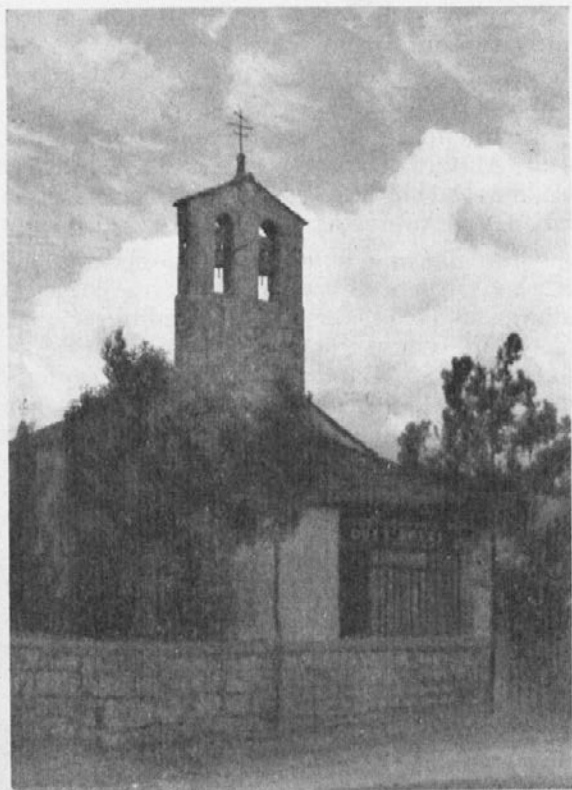
Cerkev sv. Antona opata

piskih se bere: »Adi 12 Maggio 1600 fu uisitata la Ueneranda Chiesa di S.to Antonio in Bergagnà sottoposta alla parochial di S.to Leonardo.«

Iz ljudske izgovarjave Barganjak in iz starih zapiskov Bergagnà pa že moremo izluščiti popolnoma slovensko osnovo imena, in sicer breg. V imenu Berganjak je nastal jezikovni premet -er, -re, pravilno torej Breganjak, kot pri kraju Breginj, in ljudsko Bergin. Breganjak je torej ime po geomorfološki naravi kraja za bregovit svet, kakršen je v resnici tam okoli.

Ime je torej docela slovensko. Zgodovinsko obeležje cerkve pa tudi sega po svojem pomenu v slovensko zgodovino samoupravnih pravic v Beneški Sloveniji.

Cerkev sv. Antona opata je po starosti tretja v šentlenartski pražupniji. Prva, sv. Leonarda, je bila postavljena v Št. Lenartu, okoli leta 1000. Druga je posvečena sv. Nikolaju in izhaja iz leta 1294. Tretja je ta, postavljena v čast sv. Antonu že l. 1441 s privoljenjem čedadskega stolnega kapitlja. Ima torej častitljivo starost preko pol tisočletja. Leta 1795 so cerkev razširili. V zadnjih dveh vojnah je bila hudo poškodovana. Zato so jo l. 1964 skoro docela prenovili.

Cerkev sv. Kvirina

Pravzaprav tudi nekoliko uničili, ker je zgoraj dragoceni leseni oltar in so tudi zdrsalisenske slike, kar se pa ne bo več dalo popraviti.

Znamenit in od ljudstva obiskovan je bil oltar Matere božje »bandimice«. Slika je predstavljala Mater božjo in božje Dete, ki držita v rokah žitni klas in grozd.

Oltar in ime bendimske ali bandimske, to je trgatvene ali vinske Matere božje je nekaj svojskega, česar ne zasledimo v drugih naših vinorodnih krajih. V počestvenje Matere božje »Bandimice« se je 8. septembra, pred trgatvijo, zbiralo veliko ljudstva v tej cerkvi. Ime, oltar in ta shod dokazujejo brez dvoma, da je bila vsa pokrajina nekoč še bolj trtorejska kot je danes.

Poleg vsega tega se ponaša cerkev sv. Antona še z drugo zgodovinsko znamenitostjo. Tu je bil sedež staroslavne banke ali ljudskega parlamenta, ki je izvajal tudi gotove sodne pravice. Po svoji pravni plati so bile beneško-slovenske banke javne upravne ustanove, podobne italijanskim srednjeveškim mestnim komunom. Obstajali sta dve banki: Landarska s sedežem v Bjaču, kjer je še tako imenovana »laštra« ali kamnita miza okrog katere so sedeli pri posvetu ljud-

ski zastopniki. Druga je bila v Gorenji Mersi. Njeni zastopniki so se zbirali pri tej cerkvi, in sicer v lopi pred vrati ali pa pod bližnjo lipo. Člani banke so bile osebe izvoljene od poglavarjev družin v območju banke. Izvoljene je ljudstvo imenovalo župane.

Mersinska banka je imela 15 zastopnikov petnajstih občin: Dolenja Mersa, Sv. Lenart ali Podutana, Utana, Hlasta, Kósica, Brdca, Oblica, Kravar, Hostne, Dreka, Grmek, Podpeč, Srednje, Gornji in Spodnji Tarbij. Landarska banka je štela 21 občin; skupaj torej 36.

Od časa do časa sta se zbrali obe banki k skupnemu zasedanju imenovanem arengo pri cerkvi sv. Kvirina ob sotočju Nadiže, Aborna in Kozice.

Mersinska banka se je zadnjič zbrala na posvet pri cerkvi sv. Antona puščavnika dne 23. decembra 1788. Obravnavali so zadeve, ki so se tikale vseh dolin, torej je bil to nekak veliki arengo.

Zadnji formalni arengo pri Sv. Kvirinu so imeli 2. maja 1804. Francozi so pa te svoboščine zatrli in Avstrija je za njimi ustanovila okraj Špeter Slovenov (S. Pietro degli Slavi) z osmimi občinami. O starih

pravica pri častiljivi cerkvi sv. Antona pri-
ča spominska plošča vzdana v cerkveni lopi,
ki pravi:

Tukaj
pod krivenčasto lipo
okrog kamnite plošče
so se zbirali
odposlanci mersinske banke,
odkar so oglejski patriarhi
dovolili
in dokler so beneški doži
ohranili
samoupravo tem deželam.

r. b.

Od nekdanj že tukaj
prebiva naš rod.
Če kdo ve za druž'ga,
pove naj, odkod.

VALENTIN VODNIK

IZ DOMAČE FOLKLORE

Slovenj te pr' Nadiži lepuò puojò

Mi smo Slovenj. Zakì nam pravijò, da smo Benečani? Tu dol od Čedada an tu dol od Vidma so tud' Benečani. Pa nam pravijo, da smo Slovinci benečanski, venecijanski, italski, nadiški, terski, idrijski, rezijanski, furlanski — an Buoh vje kakuò še!

Mi smo Slovenj an po slovinsk puojemò ku gor pr Kobaridu al' tu dol pr' Gorici. Naši puobje an čeče znajò pjet na vse ljepe viže, da si puovedò kakuò se 'majo radi an kakuò tu 'jubezen znajò pejät. Al' ste že čuli kakuò čeča čaka sojga puoba gor na planine? Poslušajte an lepuò brumajte!

*Muoj pobič je mlad,
je zavišno soldät
ko ga Buoh prnesé,
saj vzame mené.*

*Tu u bukvi je zapisan
nikul nič uon zbrisan
o, Buoh mu pomàj,
da še pride nazaj!*

Pa te sosedje, vesté, da brušaj jezike,
ta druh puob jo pride dražit an zmirjat :

*Ki misliš, ki rajtaš,
da narguorš si čeča?
kjer fante prebiraš,
ku rožce kozà?*

Čeča pa njemu :

*Ki misliš, ki rajtaš,
kduò si pa ti?
Tak nor'c kuk' si ti,
mi maj ne falì!*

∇ soboto je v Čedadu merčat ...

Martinov senján v Čedadu je največji v letu in je podoben sejmu sv. Andreja v Gorici. Kjer je semenj, je tudi patron. V Čedadu je Martinova cerkev blizu vražjega mostù («Punt di diau»), ni stara, je iz 18. stoletja, ali oltarna mizica je zgodovinsko starinska iz l. 138-143, podarjena od furlanskega vojvode, poznejšega longobardskega kralja Ratchis-a. Danes se sejmarji ne zanimajo za to mizico, pač pa za čedajski semenj.

Furlanski parlament, »Parlamento della Patria« je že davno uredil tržne pravice v

večjih trgov izven Vidma; tako so zadobili sejmske tržne pravice najprej Čedad l. 1131, Gemona l. 1184, Venzona l. 1261. Patriarh Bertrand, ki je večkrat prihajal tudi v Čedad, je določil staremu mestu — Čedadu glavni letni semenj »il merciat di san Martin« na dan 11. novembra. Tudi za te letnice se ne zanimajo sejmarji.

Največji sejmski dan je naslednjo soboto po sv. Martinu. Tedaj pridejo na trg beneški Slovenci na svojih kmetijskih vozovih s težkimi konji, pripeljejo kostanjev, sadja, drva, seno, perutnino, jajca, po nekaj glav živine, za dom pa naložijo vreče moke, otrobi, kuhinjske, gospodarske, poljske potrebščine. Furlanski mešetarji za vogalom pritisakajo nanje, kričijo, udarjajo v roke — in po sklenjeni kupčiji gredò spit mešetarino. Trgovci, kramarji izložijo vsakovrstno blago od barhanta do židanih tkanin. Beneški prstani, verižice, ure — vse je šlo mimo zlata in srebra. Vmes so komedije. Po oštarijah črbljajo naši Benečani, prisedemo in trčimo na senján sv. Martina v Čedadu.

*V soboto je v Čedadu trg
tja gor ga bom peljala,
če ga ne bom zamenjala,
ga bom pa prodala.*

Črni vrh v Benečiji - Montefosca

V hribih nad Nadiško dolino, na mali planoti, med Jovancem 1168 m (Monte Joanco) in Lubjo 1124 m (Monte Lubia) se je vsedla gorska vasica, 725 m visoko, ki ji domačini pravijo Črni vrh, italijansko Montefosca, to je potemnela gora. Ta kraj leži na lepi razgledni točki, da se mu klanja Matajur in od daleč še Krn in ima tako zanimive prebivalce, da ga je lepo opisal profesor Francesco Musoni že leta 1898 v Vidmu: »Tra gli sloveni di Montefosca«. Bil je zaslužen geograf in zgodovinar (historiograf). Rodil se je leta 1864 v Špetru Slovenov in kot sin slovenskega pokolenja je z vso ljubeznijo opisoval svojo rodno zemljo ob Nadiži. V videmskih časopisih je pisal o podzemskih jamah, kakor »La Velika Jama« (v okolici Trčmuna nad Sovodnjami), dalje o vodah, o izvirih kakor »Le sorgenti della valle« (v srednji Nadiški dolini), in tudi o hribovju kakor »La cima Uogu ed una questione di confini« (O vrhu Vogel in o obmejnem vprašanju) pa še mnogo drugih učenih razprav.

O prebivalcih v Črnem vrhu, pravi prof. Musoni, da so po naravi močni kot grški junaki, pravi velikani, stasiti, širokih pleč, vzor še starega slovanskega tipa. Ti kremeni ljudje znosijo vsa bremena na ramenih, tako tudi ogromne koše sena, teleta za prodajo na trgu pa zadenejo okrog vratu noseč jih do Čedadu. Pa zaradi tega niso surovi, samotarni čudaki. Ko so bolj zaupljivi, postanejo kmalu prijazni in zgovorni. So verško iskreni, posebno če je to v interesu kraja. Marsikaterim priboljškom se odpovejo, le da kaj prihranijo. Zemlja jim donša koruzo, fižol, krompir, tudi živino še pasejo. Žita ni, vina ni. Je pa sir, maslo, kar prodajo na trgu. Njim ostane sirotka, skuta s polento, glavna hrana kakor je sploh na Slovenskem, v hribih.

Prof. Musoni opisuje kršno zemljo pod goro Mijo (Mejo) in še znamenito Predolino, naravni predor ali koridor, ki podzemsko povezuje obe državi.

Dobri prof. Musoni nagovori v vasi plašno ženico, ki ga nezaupljivo gleda, toda kmalu »la meravigliata slovenka«, ko je spoznala, da profesor ni noben »agente di tasse«, je spregovorila in je profesorju odkrila vse marnje, križe in težave. In ta razumni pro-

fesor, sin te zemlje, je na koncu izrekel modro misel: »Eppure genti umili devono contribuire anch'esse a far camminare la macchina dello Stato.«

Ko smo prebrali Musonijev opis o vrhovcih s Črnega vrha, se nam zdi, da so ti nekaki Črnogorci - Montenegrini, junaki v gorah, kot samostojni v svoji republiki. Bilo je nekoč do 585 prebivalcev, zmernih, inteligentnih, a odpornih proti vsem viharjem in divjinam kraja. Tako je bilo zapisano pred 50-60 leti.

Povzpeli bi se radi od Laz čez Erbeč na Črni vrh in pogledali kako je danes tam gori za tretjo goro, pa drugič kaj več o tem.

Tu narod biva še krepak,
tu biva narod poštenjak,
ki svet ga še okužil ni,
ki čas ga pomehkužil ni.

SIMON GREGORČIČ

Nadiža in čeca

Srebrna voda ti nadižka,
neskaljena, deviška,
kam izpod Stola, z nedrija,
kam skoz tesni
tako razdražena
na jug hitiš kot brzica,
da svet ves nov se ti vrti ...
Potem vtolažena
razširiš si brežine,
v vijugah močiš že
italske, užejane ravnine.

Deklé — gorjanka ti visokostasa
s hribov zelenih svetlolasa,
modrih še, nedolžnih še oči,
iz sanj dekliških
komaj zdramljena —
kam tvoj pogled na jug medli
na dolgo pot?
In vsa omamljena
nevesta — da plemenitiš tuji rod,
ki mu otroci se požlahnjene rodijo,
slovenski pušlec nosiš v Furlanijo.

DOMAČI KRAJI POD MATAJURJEM

Ivan Trinko je dolgo živel med nami in smo lahko Bogu hvaležni, da nas je tako dolgo učil in branil pred našimi sovražniki. Da je dočakal tako visoko starost, pa se imamo zahvaliti tudi temu, ker je živel tako kakor naši stari ljudje še zdaj živijo po naših vaseh. Jedel je zmerno in je bil zato suh, potegnjen možak kakor so kmetje po matajurskih bregih. Pil je zmerno kozarček domačega vina, posebno cevedin, ki so ga pred prvo vojno še imeli za zdravje in žejo po naših hišah.

Zelo rad je hodil peš po Vidmu, ker je bil tam vsa življenje. Poleti pa je oblezel vse kraje, tudi najmanjše v Beneški Sloveniji. Poznal je zato iz vsakega kraja po nekaj ljudi. Najbolj je poznal seveda svetle-nartsko dolino in še vse majhne dolinice in grape, ki vanjo peljejo.

Ko mu je bilo okoli 40 let je začel hoditi prav po načrtu po vseh Nadiških dolinah, tudi po vseh vaseh, ki spadajo pod občine, ki ležijo na pol v Furlaniji in na pol

v naših slovenskih hribih. Zapisal si je vse, kar je videl: opisal je stare cerkvice po hribih, ki so jih zgradili v petnajstem stoletju in nove župnijske cerkve, podzemeljske jame in izvire vodá, opisal je vse rožce in trave, ki pri nas rastejo in še kamne je pobiral po hribih in študiral, ali so pri nas rude, ki bi se lahko izkoriščale. O vseh teh svojih potovanjih križem kražem po Beneški Sloveniji je pisal v vse italijanske časopise, ki so objavljali zgodovinske, zemljepisne in druge članke o naših ljudeh, o naših vaseh, o naših vodah in hribih, o vsem, kar je pri nas, tudi o dežju, ki ga toliko pade po naših grapah.

Ko so najbolj znameniti italijanski in furlanski geografi, zgodovinarji in drugi učenjaki pripravljali veliko knjigo o »Julijskih predalpskih krajih«, to je o okrajih Gemoni, Tarčentu, San Danijelu in Špetru ob Nadiži, je veliki italijanski geograf Olinto Marinelli povabil med druge znamenite sodelavce tudi Ivana Trinka. Kdo bi pač bolj opisal te kraje kot ravno on, ki je znal «slovenščno» svojih ljudi, pa še furlansko in italijansko, da o drugih jezikih niti ne govorimo.

Ivan Trinko je bil torej v lepi družbi samih znanstvenikov. O zgodovini Furlanije

je pisal veliki zgodovinar Pier Silverio Leicht, o travah veliki karnijski voditelj in znanstvenik Michele Gortani, o geografskih stvareh sam Olinto Marinelli. Naš rojak iz Špetra Franc Musoni o ljudeh v teh krajih, o Slovencih in Furlanih, koliko jih je in kaj delajo. O slovenskih vaseh po Nadiških dolinah pa je napisal 68 strani naš Ivan Trinko.

Knjiga se je imenovala »Guida delle Prealpi Giulie« in je izšla leta 1912. Izdalo jo je furlansko alpsko društvo Società Alpina Friulana.

Minilo je torej že 55 let in je seveda ni več dobiti razen v velikih knjižnicah. Tiskali so jo tri leta, ker je ali zmanjkovalo denarja ali pa pisatelji niso pravočasno opravili svojega dela in so morali nanje čakati v tiskarni.

Kar je Trinko napisal o naših krajih, je verna podoba tistih časov pred l. 1912. Za naš koledar bomo prevedli čisto na kratko Trinkove opise poglavitnih krajev in znamenitosti. Potrudili se pa bomo, da bo Trinkov opis naše Benečije izšel ali v njegovih Trinkovih koledarjih ali pa v drugi knjigi, da bodo videli in spoznali naši ljudje, kako so Furlani in Italijani spoštovali takrat naše

slovenske ljudi in kakšno hvalo je pel lepoti naših krajev naš Trinko.

Seveda se ni vozil Trinko s kakšno «makino» po vaseh, ampak je peš s svinčnikom in beležnico v roki obiskal vsako vasico.

Pa začnimo pri Špetru ob Nadiži, in sicer v slovenskem prevodu, pa samo z nekaj besedami, ker je Trinko pisal v italijanščini za italijansko in furlansko javnost.

»**Sv. Peter ob Nadiži (Spietar)**, poglobitni kraj občine, do 1867 se je imenoval Sv. Peter Slovencev ("S. Petrus Sclaborum" v latinskih listinah, S. Pieri dai Sclâs ali dai Sclavòns v furlanščini.) Mimo občine je Špeter tudi glavni kraj okraja, toda okrajni uradi ležijo v Čedadu. Špeter je tudi sedež župnije, ki je ena najobsežnejših v škofiji, saj ima 17 podružnic ali kaplanij, ki so raztresene po občinah: Špeter, Tarčet, Ruonac in Sovodnje, z okroglo 10.000 dušami. Župnijo vodi vikar-kurat, ki je odvisen od čedadskega kapitlja. Pomaga mu župnijski kaplan in ducat kaplanov, ki stanujejo v najbolj pomembnih kaplanijah.

»V občini sta dva dobra mlina na cilindre: Gubana v Špetru in Pussini v Ažli. Vsak mlin zaposluje po 10 delavcev. Delata dve

Cerkev v Spetru ob Nadiži

opekarni, ena dela apno, druga opeko. V Petjahu je kamnolom lapora in v Ažli kamnolom piažentinskega kamna. Emigrantov v občini je 500 (med njimi 50 žensk in 70 dečkov), ki hodijo na delo v Nemčijo in Avstrijo, nekaj tudi v Združene Ameriške Države.

»Gojijo z dobičkom sviloprejk, toda ne mnogo.

»Kako je nastal kraj Špeter, ni znano; tudi ne, kdaj je bila zidana župnijska cer-

kev. Prva listina o cerkvi je pismo papeža Celestina III. iz leta 1192.

»Pred starodavno špetersko župnijsko cerkvijo je morala biti še starejša cerkev, ker mnoge stvari kažejo, da je bila le-ta najstarodavnejše sveto središče Furlanske Slavije.«

Landar

»Majhna prijazna vasica leži na okroglem grebenu, ki se širi na spodnjih pobočjih hriba Mladasjena. Vasica je pomembna za zgo-

Cerkvica v Landarski skali

dovino Slavije, ker je dala ime "Landarski Banki" oziroma zastopniškemu svetu, ki je vodil upravo in sodil primere prve stopnje, ki so se tikali življenja prebivalcev Nadiških dolin in Aborne.« (Nato Trinko na drobno opisuje samoupravne pravice Slavije in še umetniške znamenitosti Landarske jame, a jih ne moremo podati, ker ni v našem kalendarčku dovolj prostora).

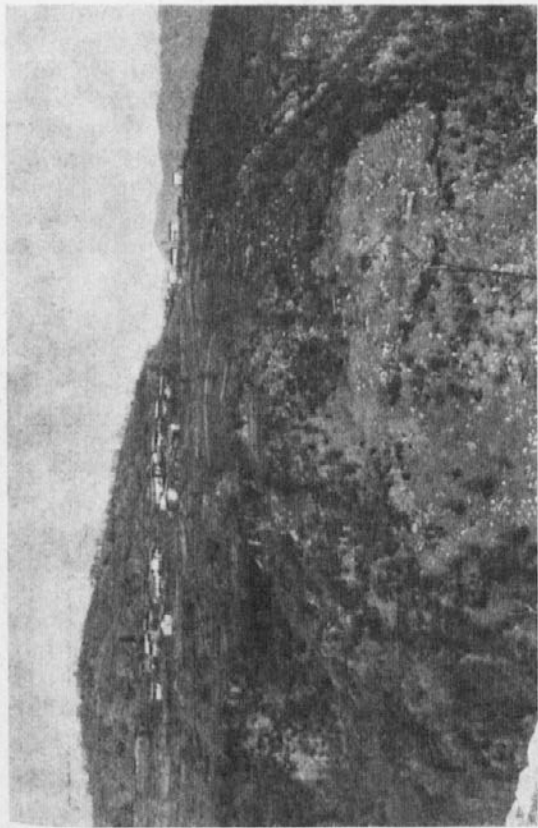
Arbeč

»Arbeč je skupno ime za več malih naselij, ki ležijo na neravnem razoranem svetu. Cerkev je posvečena sv. Andreju in stoji na najvišji točki (798 m) na ravnici vrh griča ter vlada z vrha nad spodaj ležečo dolino in nudi seveda čudovit razgled. Po stezi za cerkvijo sv. Andreja vodi zamotana steza po precej divjem svetu. Prekoračiti je treba slikoviti potok Boldrin, ki goni v nadaljnjem svojem teku tri vaške mline. Po dobri uri pridemo v Črni vrh.«

Črni vrh (Černi varh - Montefosca)

»Črni vrh je vas, 727 m visoko na majhni visoki planoti, med Ivancem in Lubjo. Šteje 585 prebivalcev, visokih in močnih v vseh

Zavrh - 682 m

viharjih prekaljenih hribovcih, navajenih trdega dela. Črnovrharji so najznačilnejši tip prebivalca Slavije in zato jih radi opazujemo. So bistroumni, vztrajni, skromni v svojih željah, preprosti in grobi, ker so pač v večnem boju v teh divjih krajih. Ukvarjajo se s pastirstvom. Črni vrh spominjajo v listinah že leta 1372. Prej so se pogosto prepirali z bližnjo avstrijsko vasjo Robedišče zaradi pašnikov.«

Podbonesec

»Pulfar, po slovensko Podbuniesaz, 184 m, je zelo malo naselje, ki pa napravi dober vtis s svojimi čistimi hišami ob državni cesti, stisnjeni med hribom in reko Nadižo. V vasi so tri gostilne in dve trgovini. V trgovini Ivana Qualizza popravljajo kolesa, motocikle in drugo. Pod beneško republiko je bila v Podbonescu carina. Tu je veliki obmejni prehod iz Italije v Avstrijo. Zlasti je veliko število voz prepolnih drvi za kurjavo. V Podbonescu vozniki počivajo. Tu tudi menjajo mednarodno pošto s poštnimi kočijami, ki vozijo proti Čedadu in dalje.«

V soteski Stupice — veliki izviri žive vode
»Hribe ob Nadiži sestavljajo različni skla-

di apnenca. Na robu teh skladov izvirajo veliki vrelci vode iz Mije in Matajurja. 800 metrov navzgor od Stupice je izvir "Na klanecu" 204 m, ki uporabljajo njegovo vodo za špetrski vodovod, še 600 m višji je izvir Arpit in prav ob meji izvira na desni strani Nadiže največji izvir Pojana, ki napaja fur-lanske vodovode.«

Ažla

»Ažla je ena izmed najstarejših vasi Slavije, prav gotovo pa največja, saj šteje 696 prebivalcev. Izrecno omenjajo listine Ažlo pod imenom Algide že l. 1175. Spada pod Špetar in leži pod hribom Berda, ki je zadnji obronek Matajurja. Med domačim prebivalstvom je naseljenih nekaj rezijanskih družin, ki hodijo po bližnjih hribovskih vaseh kupovat cunje in dajejo zanje igle, gumbе, trakove in drugo krošnjarsko drobnino. Ko se pojavijo cunjarji, pritečejo od vseh strani ženske in dekleta, da zamenjajo stare cunje za novo blago. Še drugi Rezijani hodijo krošnjarit po istih stezah, popravljat kozice, lonce, šipe, dežnike in druge stvari. Rezijanke nosijo še delno svojo nošo, moški pa ne več. Govorijo svoje narečje, ki se precej razlikuje od domače "slovenščine".«

Sovodnje

»Nekaj nad 7 kilometrov po cesti iz Špe-tra je naselje Križnar, kjer je sedež sovo-denjske občine in tudi poštni urad. Mala skupinica hiš se odlikuje po snažnosti in udobnosti. Zlasti pada v oči hiša Crisnero, ki je delno zasedena po občinskih uradih, dalje nova Feletigova hiša s poštnim ura-dom, trgovino, gostilno in prenočiščem. Še neko drugo gostilno vodi gospod Crisnero. Star mlin zaključuje naselje. Onstran mostu nad rečico Aborno je naselje Blasin, kjer je tudi gostilna s prenočiščem Pagon.«

Trčmun

»Do Trčmuna pelje iz Blasina pot, ki je včasih prevozna, včasih pa navaden kolovoz. Trčmun je majhna vasica. Mimo kmetijstva cvete v vasi tudi izdelovanje grabelj. Izde-lujejo jih moški zlasti zvečer in v deževnih dnevih. Znajo jih napraviti lahke in elegant-ne, po več tisoč letno. Prav lahko jih razpe-čajo v Čedadu. Iz vasi je obširen čudovit razgled do beneških lagun, zlasti izpred cer-keve, ki stoji nekaj nad vasjo (705 m). V cerkev hodijo ljudje k maši iz Duš, Jelin,

Gorenji Trčmun

Mašer, Čeplesišča, Polave in Gabrovice. V Trčmunu imajo kaplana, šolo pa v Jelinih, ki leže pod Trčmunom.«

Čeplesišče

»Čeplesišče blizu državne meje pri Livku je še kar precej pomembna vas, sedež finančnih stražnikov, majhnega carinskega urada, šole, ki hodijo vanjo tudi otroci iz Gabrovice in Polave. V vasi sta tudi dve gostilni in dve trgovini za prve potrebščine in tudi tobakarna. Močan izvir poganja nekaj

starinskih mlinov. Čeplesišče omenjajo v listinah že l. 1299. Vas je skoraj popolnoma zgorela l. 1869, toda je zelo hitro na novo vzrasla boljša in lepša.«

Skrutovo

»Skrutovo v svetolenartski dolini, 5 km od Špetra in 8,5 km od Čedada je ena izmed večjih vasi Slavije. Leži na dnu doline med Vajnico in potokom Arbečom. Ima srečno lego, ker je to centralna točka, kjer se stekata skupaj dve dolini. Ima precej udobnih in lepih hiš in razne gostilne, med katerimi je najbolj znana gostilna Franca Podrecca, ki ima prenočišče, hlev in mesnico. V vasi stanuje zdravnik, kr. karabinjerji; tu je tudi pošta. Vas ima malo cerkvico, toda za maše uporabljajo cerkev sv. Lenarta. Občinsko poslopje je lepo in daje streho tudi šoli. Poštna kočija vozi dvakrat na dan med Čedadom in Skrutovem in nadaljuje nato svojo pot še do Hlodiča in nazaj.«

Kravar

»Kravar je ena izmed frakcij svetolenartske občine, ki je znana po svojem dobrem cevedinu, ki ga tu pridelujejo. Iz zgor-

nje Mjerse se pride na Kravar v poldrugi uri. Imajo kaplana in dve cerkvi: cerkev sv. Lucije v vasi in drugo samotno na bregu (547 m). Iz neke listine čedadskega kapitlja je razvidno, da so za eno cerkev dali dovoljenje, da jo zidajo, že l. 1454. Toda kakor zdaj stojita ti dve cerkvi, je cerkev sv. Andreja iz l. 1530 in sv. Lucije iz l. 1536. Kravar imenujejo v listinah l. 1275. Geologi poznajo Kravar, ker so v njegovi bližini in sicer v Čišnjem našli sledove živega srebra.«

Hlodič

»Hlodič leži v občini Grmek, je majhna, toda čista in prijetna vas, z zelo ugodno lego, ker vanjo peljejo ne samo ceste grmeške občine, ampak tudi tista cesta, ki veže občino Dreko s svetom. Hlodič ima nekaj lepih hiš, dve dobri gostilni (bratje Primosig in Jože Sdraulig), obe s prenočiščem; nadalje sta tu dve trgovini in mlin. Konje po-soja Ivan Primosig. Tu dela tudi zdravnik, ki je skupen tudi za Dreko.«

Kras

»Kras je glavni kraj obširne občine Dreka. Vasi dreške občine ležijo v polkrogu na

bregovih Kolovrata in na pobočjih, ki obdajajo dolino Reke. Ko stojimo v glavnem kraju, imamo čudovit pogled na velik amfiteater. Panorama je zares slikovita. Nad glavnimi vasmi se dvigajo proti vzhodu gladke, zelene in okrogle senožeti Kolovrata, ki po njem teče politična meja. Pod vrhovi se v srednji višini širi širok pas rodovitnih toda strmih njiv. Vmes so posejane bele vasice. Na skrajnih točkah čuvata dve samotni cerkvi.

»Glavni kraj občine Kras leži na odprti ravninici v čudovito lepi legi, ki pada strmo v dolino Reke ali Drekovca. Občinsko poslopje je novejše in ga uporabljajo tudi za šolske prostore. Dela čast vasi, ki leži nekoliko nižje. Pri občini je zelo dobra gostilna Luka Šavli s prenočiščem (6 postelj). Zraven je tudi župnišče za kurata, ki upravlja župnijo. Pred 1784 je Dreka spadala cerkveno pod avstrijsko župnijo Volče v bližnji Soški dolini. Prebivalci so zaprosili cerkvene oblasti, da bi bila kuracija neodvisna, a podrejena čedadskemu kapitulju kakor druge župnije v okraju. Župna cerkev Marijinega Vnebovzetja stoji samotna na najvišjem vrhu (751 m) gorskega grebena Ocnebrda. Razgled od tam se širi po vseh okolnih hribih.«

Sveti Štuoblank

»Cerkvica svetega Štuoblanka je edina podružnica v tej župniji. Stoji na visokem obronku (754 m). Znamenita je cerkvena šagra na nedeljo po prazniku svetega Mohorja. Na ta cerkveni praznik pride mnogo ljudi s te in one strani državne meje. Ljudje praznujejo praznik kar na travniku v osvežujoči senci nepogrešljivih lip. Pojedo velike količine kolačev, gubanc, pršuta, vina in drugega. Od Krasa do Štuoblanka je dobra ura hoje.

»Ljudje v občini Dreka so veliki garači, močni in zdravi. Iz njiv dobijo krompir, grah (fižol), zelenjavo, žito, ječmen, ajdo in malo koruze (sirka). Sadijo trto po malem, po nekaj trt na primernih krajih, toda vino, ki ga pridelajo, je bolj revno. Imajo precej sadja, ki ga deloma izvažajo, deloma pa napravijo dober mošt. Še kar precej izvažajo tudi kostanja. Na travnikih nakosijo dosti dobrega sena. Razvita je živinoreja. Ne pasejo živine v planinah in nimajo mlekarn. Iz občine odhaja veliko ljudi v emigracijo na delo v Nemčijo, v Združene države, okoli 500 moških in dečkov, večinoma kot navadni delavci in krošnjarji.

»Frakcije občine so: Kras (336 prebivalcev v Krasu, Trušnjah, Oznebrdu in Lazah); Dreka (prebivalcev 357 v Dreki, gornji in spodnji, Trinkih, Zuodrih in na Kraju); Prapotnica (prebivalcev 235 v Prapotnici in Klobučarjih); Debenje (prebivalcev 311 v Debenjem, Peternelu, Zavartu, Pačuhu, Malinščih in v Obrankah).«

Zamir

»Zamir je tista vas v občini Srednje, ki edina leži v dolini, 206 m. Zato vodijo vse poti iz vseh vasi sredenjske občine v Zamir. Tja vozijo hribovci svoje pridelke in kupujejo uvoženo blago. Tu je tudi sovodje dveh potočkov, ki pritekajo izpod hriba sv. Pavla. V vasi sta dve gostilni: glavna je last Filipa Beuzerja, ki ima tudi prenočišče (3 postelje), trgovino in kraljevsko tobakarno. Blizu mlinje mlin. Mala vas je novo naselje.«

Srednje

»Glavni kraj občine Srednje leži 404 m visoko in je majhna vasica brez posebnih znamenitosti. Cerkev sv. Pavla (521 m) stoji nad vasjo in je od cerkve lep pogled na celo

svetolenartsko dolino. V vasi je kmečka šola. Ima tudi gostilno. Pridelajo dosti sadja in izvrsten cevedin. V listinah omenjajo Srednje kot fevdalno posest Henrika Birbiza iz Čedada v l. 1275.«

Domov... v domovino...! Vsaj enkrat bi še videli rodno vas, domačo cerkev, križ na zvoniku, lesketajoč se v večernem soncu kakor milosti polno božje oko! Vsaj enkrat bi še slišali domačega zvona pesem in najsi le od daleč, doli kam daleč v dolino, celo čez hrib! Samo enkrat bi še šli gori, doli po dolini, ogledujoč si jo na desno, na levo, z božajočim, hvaležnim pogledom, radostno in zvedavo, kakor se ozira otrok po cerkvi. Šli bi po znani poti proti cerkvi in bi zavili na pokopališče in bi legli mirno in vdano — saj so videli domovino, slišali so domačega zvona blagoslovljeni glas, videli so v soncu se blesteči zlati križ, ogledali so si vas, gozde v hribih, potok ob vasi, mlin ob potoku — domovino so videli!... Enkrat še!

FR. KSAVER MESKO

Cerkev sv. Kvirina ob Nadiži

Malo pred Šempetrom vidiš velik kamnit most, ki te pelje čez Nadižo v Dolenji Barnas, prvo slovensko vas na desnem bregu Nadiže.

Kakih sto metrov naprej, na levem bregu Nadiže, zagledaš ob cesti eno najstarejših, če že ne najstarejšo cerkev nadiške doline, cerkev mučenika sv. Kvirina. O njej pravijo, da stoji bajé na razvalinah poganškega templja, ki je bil posvečen boginji Diani. V bližini so izkopali starine, ki dokazujejo, da je bil ta kraj naselje že v prazgodovinskih časih.

Cerkvica sv. Kvirina, večkrat predelana, je ohranila več gotskih znakov, npr. gotski napis: »ANNO DOMI(NI) 1493, MA(ISTE)R MARTIN PIRICH«.

Ta napis je popolnoma podoben onim v Landarski jami, v Dolenji Mjersi in v Briščah. Na priimek »Pirih« naletima večkrat v nadiški dolini. Župnik Peter (»presbiter s. Petri Sclavorum«) imenuje leta 1480 v svoji oporoki za dediča nekega »Piricha«. V pogodbi iz leta 1505 »actum in villa Algidae

(Ažla)«, se imenuje cerkveni ključar (camerarius) cerkve sv. Kvirina in cerkve sv. Jakoba v Ažli, neki Filip »nepos Urbani Pirech«. Leta 1608 je bil župnik v Šempetru Mathias Pirich in leta 1558 je bil Gregorius Pirich kurat na Stari gori. Vse kaže, da je bil ta Martin Pirih v sorodstvu z zidarskim mojstrom Andrejem Pirihom iz Loke, ki je takrat deloval na Tolminskem in v Benečiji (v Landarski jami in v Briščah). Imenuje se še neki »Bartolomeo pictore - de Loch« kot priča oporoke duhovnika Klementa Bernarda Naistoth, ki je umrl leta 1531 kot šempeterski župnik. Tu gre za krog slovenskih cerkvenih umetnikov, ki so predelali ali sezidali večino cerkvá nadiških dolin, npr. v Landarski jami, pri Lipi, v Dolenji Mjersi, v Briščah, Kravarju itd.

Okrog cerkve sv. Kvirina je bilo tudi staro pokopališče, kamor so nosili pokopavat mrliče iz vseh bližnjih dolin in celo iz Bovca, kakor pravi ustno izročilo.

Cerkev je bila večkrat popravljena in predelana in je zgubila svoj prvotni slog. Ohranili so ga le na stropu prezbiterija in pa na stranskem gotskem oknu.

Leta 1600 je arhidiakon P. Missio iz Čedadada, našel v njej dva lepa in čedna lesena

oltarja z lepo sliko sv. Kvirina («de bona pictura»). Cerkev ni spadala pod Šempeter, ampak pod Ažlo, upravljal jo je »camerarius de Algida«.

Pred cerkvijo sv. Kvirina, pod staro lipo, se je zbirala okoli kamenite mize (lastre) redno enkrat na leto in o potrebi tudi večkrat, »Velika Sosjednja« ali parlament »aren-go) vseh 36 županstev (kamunov), spadajočih pod Landarsko in Mjersko Banko. Pod predsedstvom »velikih županov« (decani grandi) so razpravljali in ukrepali o deželnih potrebah, o javnem redu, sodili so hūdodelstva in prestopke itd.

Tukaj, pod milim nebom, so imeli beneški Slovenci svoj povsem izviren in čisto demokratsčen parlament, kakršnega drugi Slovenci niso poznali.

Tam je košček sveta, ki mu ne vem imena dovolj lepega. Čudovit svet, poln sonca, rož, vonjev in pesmi, ki so kakor cvetje in imajo svoj vonj kakor zemlja, kakor jutro, kakor spanec in grob. Nikjer ni zame lepše zemlje kakor tam, Nikjer ni duši pokoja tako sladkega kakor tam.

IVAN PREGELJ

Prijatelj Beneških Slovencev

Inž. Josip Rustja

Na praznik sv. Štefana zvečer je umrl v goriški bolnišnici kmetijski inženir Josip Rustja v 74. letu starosti.

Pokojni inženir je bil znan kot strokovnjak v svojem poklicu. Obenem pa je bil že od prve svetovne vojne dalje eden izmed redkih prosvetnih delavcev med primorskimi Slovenci.

Inženir Rustja se je rodil 4. oktobra 1894 v Skriljah na Vipavskem kot osmi otrok preproste kmečke družine. Po končanih srednjih šolah v Gorici, je šel študirat kmetijske vede na dunajske visoke šole. Še pred koncem študijev je bil vpoklican k vojakom in je prišel v rusko ujetništvo, kjer je ostal dve leti ko agrarni tehnik. Leta 1917 pa se je preko Sibirije vrnil v Evropo na solunsko fronto. Prvi del burnega življenja je bil končan.

Po vojni je dovršil študije in je najprej deloval kot kmetijski strokovnjak v Trstu, nato pa v Gorici pri Zadružni zvezi. Tu je izdajal gospodarsko glasilo in je ustanavljal mlekarne in gospodarske zadruge po vsej deželi.

Obenem je delal tudi na kulturnem polju kot odbornik Prosvetne zveze v Gorici ter pri številnih književnih založbah, pri Mohorjevi družbi, ki je pošiljala knjige tudi v Beneško Slovenijo. Takrat se je porodila inženirjeva skrb tudi za brate pod Matajurjem in ob Nadiži. Bil je v stalnem stiku z duhovščino teh krajev, ki ji je pomagal s svetom in dejanjem. Velike zasluge si je pridobil inž. Rustja, da je bilo omogočeno izdajanje našega Trinkovega koledarja, ki je postal

vez med domačijo in izseljenci. Pomagal je tudi pri drugih pobudah za Beneške Slovence, z molitveniki, katekizmi, dijaškimi podporami in z raznim drugim nevidnim delom.

Dosti je delal, še več pa pretrpel. Fašistična oblast ga je začela že leta 1935 preganjati, konfinirati in zapirati, ker je delal za svoj rod. V taboriščih in ječah si je nakopal bolezn, ki so ga spravile v grob. Delal pa je do zadnjega diha. Še v bolezn, je sprejemal zastopnike beneških duhovnikov in se je z njimi veselil slehernega kulturnega in gospodarskega napredka podmatajurskih rojakov. Dajal je nove smernice in tudi materialne pomoči.

Danes tega moža ni več med nami. Živel pa bo v svojih delih in v vsem, kar je izšlo iz njegovih rok in srca koristnega tudi za nas najzapadnejše brate.

Nekaj pisem Ivanu Trinku - Zamejskemu

Pričujoča objava korespondence, ki jo je očak Beneških Slovencev prejemal v različnih obdobjih in od različnih ljudi, je spet drobec, ki bo osvetlil ob pismih dopisnikov pravzaprav le vedno bolj Trinkovo podobo, njegovo veličino, njegovo širino, predvsem pa njegovo priljubljenost in pripravljenost pomagati, vedno in povsod, kolikor je le bilo v njegovi moči. O tej Trinkovi lastnosti, se nam zdi, da je bilo vse premalo napisanega. Šele ob skrbnem prebiranju tega dopisniškega gradiva se pravzaprav odkriva vsa tista Trinkova širokogrudnost, ki se zdi, da je sebe vedno postavljala na zadnje mesto, boljše vedno v službo bližnjega. Le kako naj si sicer razložimo ogromno bogastvo podatkov, ki jih je Trinko nabral in potem — dal drugim v izkoriščenje in v objavo? Koliko je Trinko napravil za tuje in naše jezikoslovce! Koliko za zgodovinarje, in to slovstvene, glasbene, likovne! Koliko za etnografe! In to ob dejstvu, da je bil Trinko sam i slovstvenik, i jezikoslovec, glasbeni in slovstveni zgodovinar in sam aktiven glasbenik li-

kovnik! Koliko možnosti je torej videl v tem gradivu, ki bi ga bil lahko sam porabil in objavil, pa ga je prepustil drugim.

Ob branju in pregledovanju njegove ostaline me vedno bolj in bolj navdaja občutek, da so se (in smo se) na Trinka le obračali s prošnjami take ali drugačne vrste, da pa smo mu skrajno malo — dali. Zavest, da je bil on tak steber sredi tujega sveta in tako močna obramba za našo manjšino, je Slovence, njegove sodobnike, spravila v nekam čuden položaj. Saj je bilo celo gledanje na manjšino (Beneške Slovence in Rezijane) zelo zelo megleno, da ne rečem le hejslovansko, medtem ko se ni rodna domovina niti malo resnično potrudila, da bi se živela v njihovo socialno in kulturno stanje ter pomagala, kolikor je pomoči bilo potrebno (ne: možno).

Objava pisem nima povsem znanstvenega značaja, zato ne prinaša nikakršnih opomb, le na nekaterih mestih sem v oglatih oklepajih izpopolnil imena, ki so bila le deloma napisana. Edini podatek, ki potrebuje opombe, je ime Megbeg v prvem pismu, ki je pisan v originalu s cirilskimi črkami in ga je treba zato brati Medved (gre za pesnika Antona Medveda).

Izbor pisem je imel ta namen, da je prikazal različne osebnosti, ki so si s Trinkom dopisovale, vrstni red objave pisem pa je čisto slučajen.

Doslej je bilo objavljeno že nekaj Trinkove korespondence (Gregorčičeva pisma, pisma Simona Rutarja, korespondenca celovške Družbe sv. Mohorja - Trinko in še kaj). Naj tudi sedanji izbor pripomore k vedno večjemu in temeljitejšemu poznavanju osebnosti in dela velikega beneškega Slovenca.

Marijan Breclj

I.

Pismo slovenske pisateljice Marice Bartlove-Nadliškove.
[Tiskana glava:] Uredništvo »Slovenke«

14. IX. 97

Velečastiti gospod!

(Vi meni gospodična, jaz Vam gospod.)

Dasi mislim vsak dan na Vas in na to, da Vam moram pisati, vendar ne pridem do tega. Ne, da bi baš ne utegnila, ali ne dà se mi, ker moram pisati toliko, toliko pisem, takó, da se res vsa izpišem. Najraje bi govorila z Vami in povedala toliko, toliko, a pisati! Niti desetine tega ne more se napisati, kar bi se imelo napisati. V 20. veku morali si bodo izmisliti

še kaj drugega za občevanje in podajanje misli. Kako hočete, naj Vam n. pr. z bornim pismom povem, kaj sva govorila z Gr.[egorčičem] dva dni?! Moja Nada držala se je prav modro in pametno, da bi jo kar popapčkala, tako je bila srčkena na potovanju in na Gradišču. Greg.[orčič] je bil prav vesel, dovolj Vam bodi, če Vam povem, da sva govorila do 2. po noči, kar, je rekel, da se mu ni zgodilo že dolgo dolgo let. O polunoči je vzel še le Heineja in jaz sem prepisala prevedeno: Ko znale bi... Čitala sva Heineja in ga tolmačila. Zadovoljen je bil z máno, ker sem umela porednega Nemca. Drugo jutro se je peljal z nama v Gorico in bil tam do 4. popoludne. Govorila sva o Vas tudi mnogo. Jako Vas je hvalil in med drugim mi je rekel, naj Vam pišem, da naši kritiki ali boljše **Vaši** ne razumejo lepote Vaših poezij one nežnosti; one prave poezije in cvetk, ki so sejane v Vaših pesmih. Potomci bodo vedeli ceniti bolje. Naravnost zgražal se je pa, da so Vam očitali, da so nekatere banalne in o obliki je tudi dejal, da je Vaša dikcija uprav čudovita, krasna in da Megbeg sam, ki toliko kriči o obliki, je dal v »Slovenko« eno pesem, ki je imela povsem slabe rime. Greg.[orčič] je pa res čudovit v oblikah, njegovo uho je tako fino, da se mu kar čudim, škoda, da Aškerc pri svojih lepih idejah nima tacega sluha za **take** rime in obliko! To je obžaloval tudi Gregorčič in to je tudi dejal Aškercu sam. Ali Greg.[orčič] je čudovit. V sredo n. pr. na veselici žen-

ske podruž.[ice] v Rojanu, se je deklamovala njegova »Blagovestnikom«. Kakó se to glasi, kako vró prekrasni stihí in divne rime!

Ste dobili »Salonsko knjižnico«? Radovedna sem, kak napravi na Vas utis. In moja kritika? Hotela sem pisati nekako takó, da bi ne bila ne za ne contra. Kaj ste razumeli Vi iz kritike? Hvalila sem talent in jezik, a novel samih ne, osobito ne sujetov. Rada bi Vas videla, ko bodete čítali! Res, ponekod je škandalozno.

Sinoči sem brzjavila koncertu slovenskih umetnikov. Vabili so me, a bilo bi preveč, da bi šla zopet z doma. Saj takó se jih je vdeležilo gotovo le malo in še to le mlajših ako izvzamemo Levca in Rutarja. Vaša pridgica je bila res pridgica in marsikdo je ne bo odbraval, a jaz sem jo priobčila, ker je bilo mnogo resničnega v njej! No sedaj ne bode več leposlovnih črtic v Slovenki, prihajala bode le »Prva sreča« in moja daljša povest »Denar in sreča« pisana pred 6imi leti. Drugi bodo le resni članki. Dobro vem, kaj Vam je navdahnilo ono pridgico: bila je »Prva ljubav« od Danice. Bila je v tiskarni za rezervo a tiskar jo je stavil proti moji volji. O, jaz sem vedela takoj, zakaj Vaša jezica, za katero sem Vam pa hvaležna, in Vas prosim še in še podpore, veste?

V četrtek pričnem šolo in razumete li Vi vso mojo nesrečo v tej besedi? Druzega ne kaže, ker bogata ne morem postati čez noč, nego da se omožim. Tista pot do šole, tisti obrazi v šoli, tisti paglavci v klopeh!

Brer., to ni za Márico, ki je rada svobodna kakor ptič pod nebom. Pišite mi kmalu, ne zamerite grozni pisavi in sprejmite tisoč najlepših pozdravov od udane
Márice

Danes je vseslovenski shod, hvala Bogu lepo vreme; Ljubljana bo v praznični obleki. Pozdráv od vseh vaših.

Sedaj sem prejela to pismo, katero Vam prilagam. Veselite se, Vaši spisi imajo vedno tako srečo. Pošljite še — proze.

II.

Pismo slovenskega skladatelja Hrabroslava Volariča.

Dragi mi gospod!

Oprostite, da sem tako kásen s svojim odgovorom! — Najprvo sprejmite srčno zahvalo za poslani mi operi, kojih sem se razveselil kakor otrok »kolačev«. Hvala tudi na čestitki! — Sicer imam uže sam več ital.[ijanskih] oper, deloma celih, deloma le izvodke. Dopade se mi izmed poslanih osobito Lucr.[ezia] Borg.[ia], ki mi je bila tudi prej dobro znana. Ali, da odkrito povem, jaz kupujem in študiram več le nemške, oziroma slovanske skladatelje, nego italijanske. Zde se mi slednji vsaj večinoma bolj »lehki«, ne goboki. A pustimo to! Vsak narod ima svoje nazore, vkuse in lastnosti. To velja tudi glede glasbe. —

Tožite mi, da imamo Slovenci premalo glasbe za klavir. Res je. Tega pa niso skladatelji krivi, timveč

narod. O gospod! Vam i meni gori srce za majko našo. A, četudi vidimo napredek, velike korake na vsakem polji, skrivati ne smemo, da smo še daleč »nazaj«! Glejte n. pr. če bi izdal kak skladatelj kako instrumentalno delo, — kdo bi je pa kupil? Malokdo, — ker pri nas ni strokovnjakov v glasbi. Če se pa delo ne more razširiti, ne vem, kdo bi ga dal v tisek?! Nekaj imamo obelodanjenega tudi takega, verujte pa, da leži obilo v rokopisih. Ali pride doba, da vzleti med svet? Petje se prav dobro in povsod goji, zato pa izdavamo večinoma le vokalne skladbe, zборе, moške in mešane, ter samospeve. —

S tem hotel sem opravičiti vaše prašanje! Tudi jaz imam mnogo gradiva: še raznih zborov, samospevov, spremljanih s klavirjem, neko večje glasbeno delo »Od železne ceste«, več kosov za klavir i. dr. Sčasom pride mari vse na vrsto. A se vé, zraven pa »kujem« vedno kaj novega, Samouk sem, storim kar morem.

Čestitam Vam na lepih pojezijah v »Slovanu«. Gospod Zamejski, — ne odložite lire iz rok! Vi ne veste, s kako radostjo prebiramo glasove Vaše izza meje! Bog daj tam mnogo enakih Slovencev. Oj, zakaj smo tako tlačeni! Le povsod, le v vsem! »Zora puca« — ali kdaj »bit će dana«? — Škoda, da smo izgubili »Slovana«. Res, dobili smo pa »Slovanski svet« in »Dom in svet« namesto, a zdi se mi, da ni vesel znak, če ne moremo izdržati enega beletrističnega ilustriranega lista. Tolažimo se z boljšo bodočnostjo in

s tem, da pa drugod napredujemo. Dovolite mi prашanje: Koje liste (slovenske) berete?

— Može, stebre izgubljamо. »List za listom pada!« Dobro, da drugi nastopajo. Saj delavcev je veliko, le polja je preveč; ne vemo, česa naj bi se bolj lotili. Vse je potrebno in dobro, zato se upiramo na vse strani. Pomislite, kaj naj ubogo ljudstvo podpira? Ali — bit će dana!«

Pustimo to! Zdaj sem v Kozani, blizo Krmina in Gorice, to je v Brdih. Zadovoljen sem tu. Vstanovil sem »Bralno društvo«, imam dober pevski zbor in delujem, kar mórem. Sploh je v Brdih živo. Slovenski jez (na čelu mu vrli vikar Znidarčič) dobro »jezi«. Pri raznih shodih in veselicah se vedrimo in budimo. Tudi na Velikonočni ponedeljek priredimo v Kozani lepo »besedo«, že se pripravljamo in nadejamo se obilo občinstva. Žal, da Vi še niste imeli prilike biti pri takih veselicah. Pridite tedaj o Vel. noči k meni, pa uživete lepe čase med brati, tudi duhovščine ne bo primanjkovalo. Saj od Vidma do Kormina je železnica, a od Kormina do Kozane le dobra úra. Samó, da mi preje naznanite, ako Vam bo mogoče. Kaj?

Predolgo klepetam, oprostite mojemu gostobesedanju. Ker sem toliko časa čakal, hotel sem pa zdaj popraviti. —

Opomnim naj še, da sem zadnjih mojih skladb (Gorsk.[ih] odmevov) oddal čez 250 zvezkóv na vse kraje od Galicije do Dalmacije, ter da so kritike zelo

pohvalno izražajo. — Ako želite kake pesmi, rad Vam postrežem, če moči!

Dobro se imejte in delajte neumorno tudi za naš narod. Želim Vam vsega dobrega, največ zdravja! Sprejmite udane pozdrave od soproge, najinega malega Stanislavčka in Vašega

H. Volariča

Kozana 26./II. 888

III.

Pismo sedanjega kardinala Ildebranda Antoniuttija.

Pechino 24/III/28

Revmu Monsignore,

Le mando un primo saggio dell'arte cristiana cinese.

Sono riproduzioni di quadri a colori su seta, eseguiti in perfetto stile cinese.

Se manca la vivacità delle tinte chiassose, risalta però la purezza delle linee.

Sono opera di un artista, ancora pagano, di Pechino —

Monsignor Costantini, in mezzo a non lievi difficoltà, alcune delle quali provengono da chi non dovrebbe causarle, continua nell'opera bella e santa della... conversione dell'arte, che è uno dei fattori più elevati della civiltà di un popolo.

Nel retro di una delle unite fotografie Egli ha posto la sua firma ed una dedica — Con questo vuol

significarle la sua riconoscenza per le belle parole
che Ella ha indirizzato, nell'ultima Sua, su questo
movimento artistico. —

Abbiamo appreso con legittima e sentita esultanza
la nuova della nomina di Monsig. Nogara ad arcivescovo
di Udine — Egli fu in qualche modo nostro
Superiore, perchè viene dalla Pont. opera della P.
della Fede —

Stet et pascat in fortitudine Domini! —

In China attendiamo gli annunciati ed inevitabili
scontri degli eserciti belligeranti. Dall'esito finale delle
attuali guerre e dall'assetto che ne deriverà, dipenderà
molto l'ora nuova di conquiste pel cattolicesimo.

Presento, anche a nome di Monsig. Costantini i
più fervidi auguri per la Pasqua che... continua.

Mi ricordi ai Professori ed ai Superiori.

Devmo

D. Ildebrando Antoniutti

IV.

Pismo ruskega jezikoslovca poljskega rodu Baudouina
de Courtenayja.

Kraków (Cracovia)

29. IV. 99.

Ul. Pedrichów, 12.

Visokočestiti gospod!

Oprostite, da še le danes odgovarjam na Vaše
cenjeno pismo od 22. t. m. Imam toliko vsakovrst-

nega opravila, da mi je prav težko prosti trenotek celó za dopisovanje.

Besede **Buja, Buje, Bujatti, Bujaković** morejo biti slovanskega izvira. Na vsak način v **Bujaković** imamo jasni slovanski sufiks, **-ović**, in celó dva slovanska sufiksa, kèr za takošni moram gledati tudi **-ak-**: **Bujak-ov-ić**. Kar pa zadeva **buj, Buj**, imamo v slovanskih jezicah besede slične korenike, z pomenom »rasti«, »rasti preveč«, **excellere**, »gibati se sem ter tja«, »letati v zraku«, »dovoljevati se preveč«, **esser prepotente ed ardito, esser troppo coraggioso**, itd. V besednjakih (slovarjih) najdete: slovensko **bújen**, úprig (molto abbondante), poljsko **bujny, bujać**... ruspo **bujnoj** itd.

Torej one besede **morejo** biti slovanskega izvira; ali so tudi zares, težko je odločiti samo na podlagi glasovne podobe. Je tudi mogoče, da se nahajajo v etimološki zvezi z laškim **buio**. — Ime **Bujak** je n. pr. poljsko (v Krakovu je en sodec, **giudice**, ki se tako imenuje), in brez dvombe **Bujaković** je **patronymicum** od »**Bujak**«.

Krajevno ime **Porpetto (Propetum)** je lahko slovanskega izvira: »**pro-pe-ti**«, **pro-pe-to (tirato dinanzi, steso avanti)**; toda in tukaj nimam polne, absolutne gotovosti.

Imam namen obiskati letos Čedad zaradi prilike stoletnice Pavla Dijakona; ali se mi to posreči, ne

vem. Če pridem tja, seveda bom se prizadeval, da se vidiva, ker se Vas vselej spominjam z občutkom globokega spoštovanja in simpatije.

Ostajam vselej Vam vdani

J. Baudouin de Courtenay

V.

Dve pismi slovenskega pesnika Josipa Stritarja.

Velečastiti gospod rojak!

Rad Vam dajem privoljenje, da prevedete »Gosp.[oda] Mirodolskeg« na italijanski jezik, da premenite imena in tudi, da izpustite, kar se Vam zdi potrebno.

Bodite prepričani, v.č. gospod, da se Slovenci s posebnimi simpatijami spominjamo Vas, svojih bratov na tujem, ter sé srčnim veseljem gledamo, kako se narodno probujate in zavedáivate, navzlic vsem težavam in zaprekam.

Srečo želeč in vspeh Vašemu rodoljubnemu podjetju pozdravlja Vas prijazno Vaš vdani Vam

J. Stritar

Na Dunaji 7/12 85.

* * *

Velecenjeni gospod!

Prav razveselili bi me, ko bi mi hoteli vsaj eno številko časnika »Il Cittadino italiano« poslati, da bi

videl, kako pristoji skromni, preprosti slovenski deklici gosposka italijanska obleka.

S prijaznim pozdravom.

Na Dunaji 5/3 86.

Wien, Währing, Czermakg. 10.
Jos. Stritar

Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih staršev; skrbno smo ga dolžni ohraniti, lepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, katerega nam je izročil Gospod nebes in zemlje. Kdor svoj materin slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje. Bog bo nekoč terjal in vsi zaničevalci svojega poštenega jezika bodo potisnjeni v zunanjo temo. Oj, ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik, s katerim sem prvič klical ljubeznivo mamo in dobrega očeta, v katerem me je mati učila Boga spoznavati, v katerem sem prvič svojega Stvarnika čistil, tebe hočem hvaležno spoštovati in ohraniti kakor najdražji spomin svojih rajnih staršev, za tvojo čast in lepoto hočem po pameti skrbeti.

ANTON MARTIN SLOMSEK

Pravljica o smrti ob Nadiži in pod Kaninom

(Tonci Vuku in ing. Josipu Rustji v spomin)

V Dolènjem Barnàsu nasproti Špetra sem poleti 1940 imel srečo, da sem spoznal kmečkega modrijana, moža starega kova, kakršnih je dandanes zmerom manj. To je bil Tonin Costaperaria, po domače »Stari Mežnar« (1869-1952). Prav gotovo sem si pridobil njegovo zaupanje, saj bi mi drugače ne razodel celo skrivnih besed, ki baje pomagajo, če koga piči modras. Ker me po tistem celih sedemindvajset let vsaj modras še ni pičil, pa tudi nobenega mojih znancev ne, barnàških zagovornih besed sam nisem rabil, pač pa so medtem prišle v Möderndorferjevo **Ljudska medicina pri Slovencih** (Ljubljana 1964, str. 296).

Ni dolgo, kar me je pot spet pripeljala v Dolènj Barnàs. Upanja, da bi starega Mežnarja še našel med živimi, kajpada nisem več imel. Izvedel sem, da je že pred petnajstimi leti odšel med rajnike. Ob tem ponov-

nem obisku v prijazni vasi na desnem bregu Nadiže me je tokrat najbolj mikalo slišati, kako je kaj s pripovedovanjem pravljic. Prav posebej sem si prizadeval najti eno, ki mi jo je avgusta 1940 povedal rajnik Mežnar in ki sem jo že za njegovega življenja objavil z naslovom »Legenda o človeku in smrti« v **Trinkovem zborniku** v Gorici (1946, str. 100-101).

Besedilo starega Tonina Costaperarie, ki sem ga temu in onemu prebral, ki je kot čudežni ključ pomagalo priti do popolnejšega zapisa iste zgodbe. V gorenjem koncu vasi se je dobrodušna Livia Borghese, rojena 1895, ob mojem branju spomnila, da je tudi sama že slišala nekaj podobnega od svoje rajnice tašče. Domenila sva se, da mi bo to povedala tudi v mikrofون. Dano obljubo je res izpolnila 4. novembra 1967 zvečer. Takole se glasi njena pripoved

O d s m a r t ì

Je bu an gaspuòd. An tadà je mèu an (1) pisè tu duòre an kumète (2) je mèu. An tel kumèt je mèu pùnu otuòk an tel gaspuòd je dajòu kroh, mesuò pisàn. Pa kumèt niè mòu ki dat otrokàn. Alòra je jòu ženì :

Cerkev v St. Lenartu

»Jest se poberèn an gren glèdat (3) srè-
ču« — je jòu — »de bomo mièl kje!«

An tadà se je pobràu, je šu. An tadà
prìde dol an kos, ušàfa (4) nega gaspuòda an
tadà je jòu:

»Kan greš?« — je jòu.

An tadà mu j povièdu, tokolè an tokolè:
»Jest ìman pùnu otruòk« — je jòu — »an
muòj gospodar dàje pisàn kroh, mesuò« —
je jòu — »an jes pa otrokàn nièman ki dat!«

Takuò mu se nje zdièlu tu pròu, možù.
Alòra je jòu:

»Ma se će ćeš« — je jòu — »te dan jest,
če mi zapišèš dušicu.«

An tadà lepuò — »Duò ste vi? — je jòu.

»Buòh!« — je jòu.

Ma mu se niè zdièlu glih, zatuò k ni ra-
sprtìu glih, nu marc će, nu marc san.(5)

Alòra — »Nècin« — je jòu — »od vas!«
— An tadà se je pobràu an je šu naprì.

Gre gre, an tadà ušàfa drùzega možà. An
tadà je jòu:

»Kan greš?«

Je jou: »Gren tokolè an tokolè« — je
jòu — »muòj gospodar« — jòu — dàje kroh
an mesuò pisàn an jest ìman otrokè« — je
jou — »jin nièman ki dat. Gren srècu glè-
dat« — je jòu.

»Po ben« — je jòu — »sa će mi zapišeš dušicu« — je jòu — »te dan jest.«

»Ma duò ste vi?« je jòu.

»Zluòdi« — je jòu.

»A, nècin an od vas« — je jòu — »zauòj ki mate grduò še imè!« — je jòu.

An tada se je pobràu an šu. An tadà ušàfa nu žanù an tadà ga je prašàla an tala ženà, da kan gre.

An tadà ji je povièdu, da gre tokolè an tokolè, de — »Muòj gospodàr dàje pisàn mesuò an kroh, an jest nièman ki dat otrokàn!«

»Po ben« — je jàla — »sa van dan jést« — je jàla.

An tadà — »Ma duò ste vi? — je jòu.

»Smrt!«

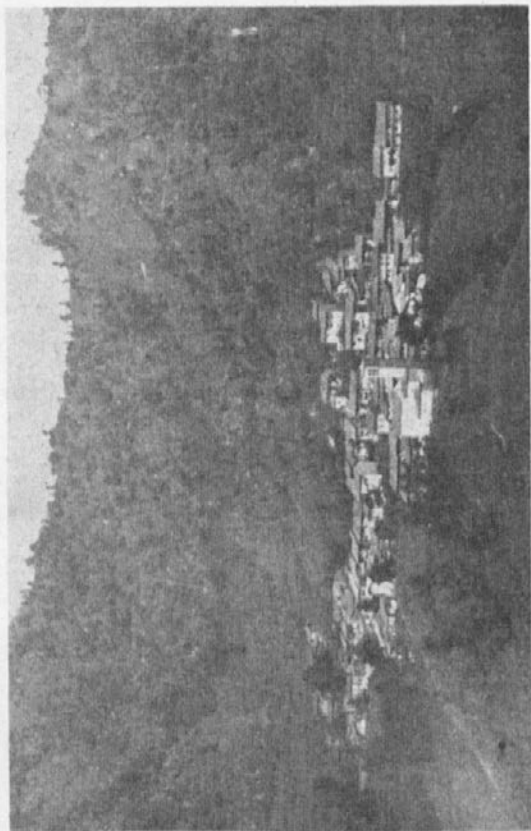
»A, ben, od vas ja, uzàmen« — je jòu — »zauòj ki ste tu glih« — je jòu.

An tadà lepuò — »Ma« — jàla — »za nu liètu imaš prit nazàj!« — je jàla.

An tadà nu liètu se j uàrnu nazàj. An tadà tàla ženà ga pèje tu nu valiku sàlu.(6) An tadà lepuò use na luč, use na luč je bìla nòtar.

An tadà lepuò je jòu: »Ješš, kaj tle?« — je jòu.

»E, tle« — je jàla — »imate usi usak

Prosnid

sòju luč« — je jòu (7) — »an kar gènja luč gorièt« — je jàla — »an umrestà« — je jàla.

»O, ma« — jou — »poglèdte, at će dol u te pièu« (8) — je jòu — »adna« — je jòu — »ugasùua« — je jòu — »na gori« — je jou. — »Parlìjte ji nu marc.«

»A ne!« — je jàla — »sa ste mi jòu, de san tu glih. Alòra« — je jàla — »na smièn parlìt« — je jàla. — »Tista je glih vaša!« — je jàla.

JEZIKOVNA POJASNILA: (1) **An** = tudi; (2) **kumèt** = tlačan, podložnik, kolon; (3) **glèdat** = iskat; (4) **ušafa** = najde; (5) Bog se revežu ni zdel glih (pravičen), ker ni prav razdelil imetja, malo (mrvico) sem, malo (mrvico) tja, ampak je dal vse gospodu; (6) **sala** = dvorana; (7) tu se je pravljíčarka zmotila: moralo bi biti «jàla», ker se nanaša na smrt; (8) **an će dol u te pièu** = tam doli v tistem kotu.

N. B. - Zaradi tehničnih težkoč je večina naglasov zaznamovanih s krativcem (˘) medtem ko bi morali biti zaznamovani z ostrivcem (˙) in je treba tiste zloge bolj poudarjeno izgovoriti.

Če primerjam obe barnaški zgodbi, na novo zapisano in ono iz leta 1940, vidim, da nova — iz leta 1967 — ne samo ni nič slabša od starejše, ampak je celo bolj zaokrožena, notranje povezana in logično izpeljana. Pred-

vsem pa je tokrat lepo utemeljen siromakov beg od doma. Pognalo ga je razočaranje nad božjo in človeško ureditvijo sveta: njegovi otroci stradajo, medtem ko gospod daje kruh in meso psom! V svet ga vleče megleno upanje, da se mu bo nekje morde vendarle nasmehnila sreča ali pravica. Njegove želje mu poteši Smrt.

Ni namen tega pisanja poglobljati se v vsebino naše pravljice. Želel sem samo namigniti, kaj vse lahko tiči v nenapisanih ljudskih zgodbah. Naši predniki so vanje vtkali svoje upanje, svoja spoznanja, svoje trpljenje in veselje, svoje petek in svetek. Obenem pa bi rad nazorno, z otipljivim zgledom pokazal, da je še zmerom vredno in potrebno zbirati pravljice in da so prav na tem prikupnem koščku sveta tudi še danes živa izročila, ki so starinska in moderna obenem. Če pomislimo, da je Dolènj Barnàs, od koder poteka pravkar objavljena pravljica, v rav-

---

»Naj volja bo krepka ko tvoje gore,
naj moč ti bo taka, ko tvojih je rek,
ki trgajo jez in potresajo breg;
a mirno, ponosno srce naj ti bo,
ko tvoje pomladi polje je cvetno!«

SIMON JENKO

nini, nedaleč od Čedadada, kdove kakšni folklorni zakladi se skrivajo šele v odročnih vaseh od Idrijce mimo Nadiže in Tera do Rezije, v ti pisani pahljači hribov in dolin, ki ji je ime Beneška Slovenija! Rajni profesor Trinko in drugi za njim so do zdaj zapisali samo nekaj drobcev za poskušnjo, vse drugo še čaka dela voljnih rok.

Sam zadnje čase pogosto hodim v Rezijo, kjer bi rad zajel čim več starega pripovednega bogastva. Med drugim je tam prišla na dan tudi pravljica o Smrti. Povedala mi jo je na svojem domu na Sòlbici poleti 1966 Valentina Jielich, po domače Tina Vajtova. V sòlbaškem zaselku Ladina so ljudje družabni in se radi zbirajo zdaj pri ti zdaj pri oni hiši. Tako smo 12. avgusta zvečer sedeli pri Vajtovih. Šestinšestdesetletna gospodinja Tina je bila dobro razpoložena in je stresala najrazličnejše zgodbice kot iz rokava. Na vsem lepem se je nečesa domislila in nas vprašala, menda bolj zaradi lepšega, saj je že vnaprej vedela, da bo naš odgovor pritrdilen. Vprašanje se je glasilo:

»Man pravet smrt?«

Je bil den muž anu je bil bàsen (1)
otrùk. Anu tuw wasè an bil štufèl (2) wse

za odè dāržet,(3) a mel ne dwònejst, anu a mel spe naa sinyčo. Anu e mážel (4) te se prevydinet,(5) te tuw no drüo ves, da će te mu du dāržet, ko niščì ni tel mu te itò. Je bìlu màsa muć (6) dwònejst.

A šel, a srìtel Bóa, ma un a ny vèdel, da to Bu. Bo bil vèdel, ma ne lèpo. E rèkel:
»Kàmbe reš (7) s ti otrokòn?« — ke a mèl zàveto, vite, tuw ne kòčice.(8)

»Ma« — an di — »ja rin ìske nüne.(9)

»Be« — an di — »će ti si kontènt, ću te ite ja.«

»Kìri bej ste vy?«

An di: »Ja si 10) Bu.«

»Ooojme« — a rèkel — »ste me del masa muć otrùk, wes naçòn. Mèšete (11) mi de dnaà, dwa, nu ne italyku otrùk!« — a rèkel. An di: »Nejvìnća mizërja« — an di — »men ja« — an di — »tuw wasè!«

»Be« — an di — »ko ti me naçè, tej ti će!«

A šel. Šel dõlu na de must, a srìtel naa öspuda.

»Kan reš ty?«

»Öjme« — a rèkel, an di — »kan ren? Ja rin ìske nüne, da pojte mi dāržet.«

»Be« — an di — »će to köj itò, ću te ite ja!«

»Kòbej za de muž ti se?«

An di: »Ja se hudyć.«

An di: »Nysi (12) tel Böa, ću te tabè,
ke ti si hudyć? Via! W krej od mle!« (13)
— a rëkel — »naćon!«

Šel. Paršël dõlu stran, a srìtel na žanò.

»Kàmbe rète, muž, s tem otročyćon?«

»Òjme« — an di — »kan ja ren?« — an
di. — »Ja ren ìsket nüne« — an di — »ke
nišći naćè me ti dàržet taw mej vasè.«

»Ben« — na di — »će ti si kontènt, ću
ti iti ja.«

»Kìra bej ti se?«

Na di: »Ja si smrt.«

O, da tõi ke an ćàka un! Da onà dila
jošt.(14) Onà na ne lèda ni taa wböaa (15)
ni taa wboàtaa, ni taa mlàdaa ne taa stà-
raa. Da onà pobìra skràja. »Jošt te prow!«
— a rëkel — »tõi je za mìa (16) sinyćo!«

Sladka materina govorica,
lepa mimo zemskih vseh glasov,
mojih misli in čutil glasnica,
tvoj oblij me zadnji blagoslov.

ANTON MEDVED

Sveti Jervaž pri Nemah

Alòra to šlo ta cerkvè an to krstilo no mu wzeło yme da Gwen.

Na di: »A« ma ime da Gwen« — na di. »Kopàre« — na reklà, na di — »ja ny-men nìne (17) rëči« — na di — »za wan det za šenk isomò (18) otročycü. Però« — na di — »ja vin, da ste wbö kàrje.« (19) Na di: »Ja ću wan de dvi sjòrte rož: te rüse rože, te sempjèrinave, anu te šengwònave, ke se mu wzèla yme da Gwen« — na reklà. Na di: »Ja ću wan det« — na di — »da bòte mël — na di — »mate se narèdet tej no mòjo (20) naa midea« (21) — na reklà, na di — »ko prydete ta yše,(22) an« — na di — »kraj« — na di — »a ma no hcy, ke na je wsa tuw sküle,(23) anu nišći na möre je ošćepèt.(24) Niden profesör na möre ošćepèt isè hcarè. An« — na di — »vy« — na di — »mate se narède no mòjo pošćeno oblečèn an« — na di — »prežantèjta (25) se ta pred kraja, da vy vy ste den mède an da vy ćete mo ošćepè hcy. An će reči: Lèje mède leta dõlu, kàko ne lažyjo ta dõ pod àrbulave,(26) profesörje, ke nišći na möre ošćepè me hcarè! Pa ty je ne ošćepàweš! Ti maš kontinwè,(27) da gö.(28) Anu« — na di — »vy kopàri jse ròže vy mate je sküe.(29) Nu« — na di — »mate prliwet rüdi (30) tuw de litro wodè, magàri

den kap nùtor, anu« — na di — »ko prydetà ta isèj hcerà« — na di — »ta prvi din pokhopyte nàret, narèdite kryž tačez nju. Ano pokropyte jo ziz isèmi te bìle ròže. Te seòn(31) din ištès,(32) te trètnji din na će be zdràwa. Anu« — na di — »dòpo ćete me pa te rüse ròže, mate sküie pa itè, pa itè mate djat . . . mate dja, da to je medežyna. Anu« — na di — mate te po svètu tadèj, an« — na di — »to ke bòte me vydel, da ja se tapar làve, račyte, da izdè da ni tym-pa (33) več, da ny jèmejta medežyne, da ne wzamyte kàke širòp. Anu ko bòte vydel, da ja se tapar noè, pokropyte z ròže, ke jti će ošćapèt. Ke« — na di — »vy ćete pry mi-ljonàri« — na di. — »Vaše otročycè ćete si dja wse na pòšt. Anu« — na di — »was ove-zàwen,(34) kopàre« — na reklà — »Gwòn-ćíca« — na di — »se šla dàržet, nu« — na di — »se šla dàržet, nu« — na di — »ko waš sinèc« — na di — »bo se òženel« — na di — »ja be tela ràdi pry na vaše žanyt-ke,(35) na mìa fijoča (36) žanytke.«

»O, da će to kòj itö, ötra,, ću dobrò te was isket ja!«

Alòra šel. Paršèl ta yše čènče (37) naà frònkića,(38) kòj ròže. E rèkel žanè, an di:

»Itàko nu itàka« — a rèkel, an di. —

»Ja se nalizel (39) smrt. Ni ke si tel Böa ni ke si tel hudyća, ma« — an di — »smrt dila još« — an di — »na ne lèda ni wböaa ny wboàtaa. Alòra« — an di — »itako nu itako. Njan« — an di — »ja man iti w dol (40) se wze den lipe lipe went (41) anu« — an di — »man se prežantèt ta pred kràja. Ke« — an di — »a ma šci, ke niden profesör na möre je ošcapèt.«

Wzel lèpo te lybre nu de löpeš nu no fläšo anu šel. Paršèl, a rèkel, an di:

»Kraj maještà!« Bàšta, ne so a nàle(42) wlest,(43) bàšta, an di: »Ja si de profesör« — a rèkel, an di: — »Ja si čol, da wàša hcy je itako bòlna, ja ba tel jo ošcapèt.«

»Öoo« — a rèkel — »italyko profesör-jow, ke je paršlö, polèdni leta dölü, da kàko ni maò wsikane krèpe! (44) — a rèkel — »Pa ti cí me wsikano tej dobrö ke ta drüe!«

»Be« — an di — »ću provèt« — an di — »vy« — an di — »mate mi de tre gòrni tympa. Tadèj« — an di — »orè na try dni, ko ja na bon jo ošcapèl wàše hcarè, me wsikate šijo!« (45)

Da go!

Alòra je šel won.(46) Ko a je paršel won, a je wlèdel iso hcy nu se prestrašèl. An di: 'Nejzad to na bo rìsen!' Un ni znel

hèarè. Na je mèla čez ves žwöt no wso vyšto (47) wsë no samo skülo. Però na ni vydla nikàr. Na je bila tuw kòve.(48)

Alòra je šel ta. To prve je nàredel kryž ta čèznjo ano döpo a je jo pokropèl ziz itò wodò.

»Njan« (49) — an di — »ja rin, paràjan zütra.«

Alòra ko to bìlo drüi din, ke a paršèl, je vydèl da isà sküla na wže napynjana, vite, won. Alòra šel tjà, spe nàredel kryž anu spe jo pokropèl.

Ko a paršèl te trètnje din, a je wlèdel da sküla se je riscipila wsa. Ko to bìlo te trètnji din, ke an paršèl, ke a jo pokropel, ità sküla šla wsa w krej, da na je paršlà tej na ryba, lipa anu frešk tow kòve. Alòra pa oča se čüdel.

»Kòbaj njan« — an di — »men ti det« — a rèkel. An di: — »Ba te bil mlad, da ty ba bil sin, ba tel ti det nju za prinčipèso.«

»Aaa« — rekel — »ne!« An di: »Mle dèjta mi bèče,(50) ke doperàn(51) bèče.«

Be, a mu dal bèče, a obàsel bèčow. Anu paršèl ta yše nu dal žanè. An di:

»Nà nje, le zdelale rèdi otrokè, anu ja ren zaplàte went dòlu ke si wzèl w dol, anu

čo zaplätet tö ke si wzel, an tade rin pösvete.«

Alòra un počel odèt oščepàwa jüde. To ke a vydel smrt tapar làve, a rèkel: »Izdě« (52) — an di — »ny tympa več, wza-myte kàko medežynco itako, kak šeròp!« To ka je vydel ta par niè, a je pokropèl z isème ròže, ne so oščepàwali jüdi.

Alòra un paršèl soprameljonàrjo, mël bëčow rat.(53) Anu pa žyvel læpo döpo. Pa otrocè so počele rast, ne so wràsle.

Alòra ko to bìlo, ise sin počel te (54) no hécy, šin ke a mël se poràcet. Anu te din, ke a je se pöročel, ke ne so se individàli (55) wse nje parantàt (56) ökulec,(57) ke ne so bìle tapar tàwule,(58) paršlè prij taw cirkow, ne so pöročile an paršlè ta tàwolo, no jédle, un se spömanol, da ko je mu raklà ötra.

»Höjme!« — a rèkel — ko ja se nàredel!«

Domovina, zlata mati, naša četa ti je vdana,
pri zastavi posvečeni te pozdravlja zate vžgana.
Stalna je ljubezen naša, kot so naše gore stalne,
iskra, kot so naši vrelci in kot reke srebro-valne.

JANEZ E. KREK

»Kàbe ste nàredel očà?»

An di: »Two nüno mëon (59) te klycet, ke na me ovezàla jta din, ke na šla na krst, anu« — an di — »nysi šel je klycet! Počyjta (60) den mumènt« — a rèkel — »ke« — an di — »ja rin jo ìsket!»

A šel ore w setmetjèri (61) anu ko a paršèl orè, bila na krèpica itò, vite, te mrtve. A šel ta, a jo pènol.(62)

An di: »To boš fòrči (63) ti, ötra?« Per bun,(64) na je wstàla orè. »Pojtè« — je rekel, an di — »ke nes« (65) — an di — »wže se pòročel sin anu« — an di — »ja se zàbel. Skuzèjte« — a rèkel — »mate me skuzè kàrje!»

»E« — na di — »se sà, da ste zàbel injèn, ke ste si pomòel. Prid ste si myslel kej nàme, ma injèn« — na di — »ste zàbel. Be« — na di — »počijte de mumènt, tadej« — na di — »ćewà jtet, pojtè, owà letazdè« — na di — »nuw totenkàmero.« (66)

Ko to paršlò nùtor, a je wlèdel, so bile sviće or ta zdolè drö un por sofèt.(67) Dne so bile na pulč dne manjì, te drüe šće manjì, dna je bila lete talyku, na bila revàna.(68)

»Ojme« — an di — »ötra, leta zde, dna će se wàsnot!»

»Be« — na reklà, na di — »ti ki ma
wmrit« — na di — a ma revàno svičo.«

»Be« — an di — »kìraa to je, rečyta
me.«

»Ma« — na di — »na smin wan reče
wen.«

»Pö« — a rèkel — »ba to bìla ma, mate
me reče, da kìraa sviča to je!«

»Ne« — na di. Na di: »To waš sosèd
tuw dworë.«

»O, da zawàjen bòdi, Bu, ke a re, ke da
prez taà sawà rüdi se klèla!« tuw nju. Be,
si sa, svičica se revàla.

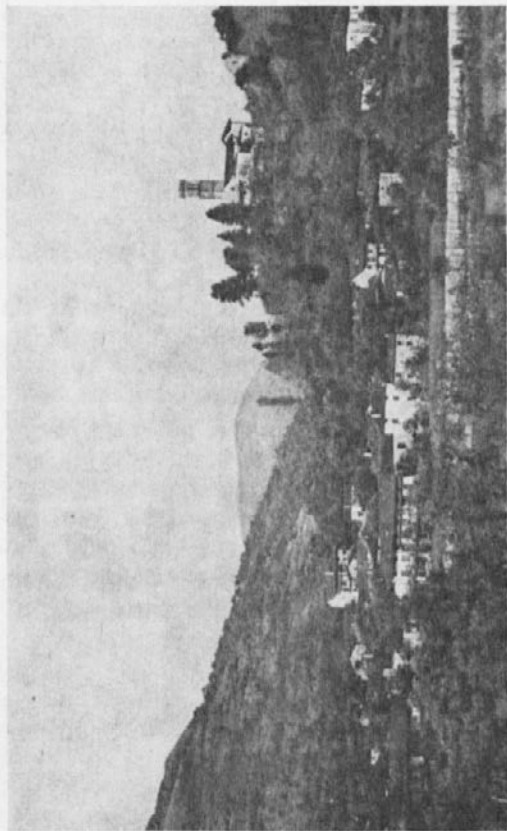
»Njen« — na di — »awà!«

Šlo indavènt,(69) na a pajàla tuw no
drüo cirkuw. A vyde: dno nasè vyle nuw
cirkow, dnö nasè lopàte, to drüe nasè žanè,
za prest, dnö naslö wòlno za dèlet, dnö na-
slö za šywet, bàšta, wsak mël svö dèlo.

»Da ćujte ćujte« — an di — »ni ödijo
mìši, ni pùlijo (70) nùtaw cirkuw jimprè-
šte,(71) tö za dèlet!«

»He!« — na reklà onà. Na di: »Tö ke
dilamo w nadèje tana isèn svëto,« — na
raklà, na di — »to se dila pa tana te drüen.
Njan« — na di — »awà!«

To šlo. To je bìlo na jèzaru. Anu so
bile te bèke,(72) ke ni dijo, da to prekrylo

Sent Lenart

Maryjo vèrgino, te ke stojyjo dõlu w wõdo leta tãko. No ta zorë so bìle wtyçace, ma wse çènçe law.

Na reklà: »Kopàre« — na di — »rëwa drö orë ne kònèc« — na di. — »Ja was owizàwen anu was preawizàwen, da vy ba na strèsel bek, gwaj!« (73)

Alòra to rüde šlo na orë. Spe reklà: »Da vy be ne strèsel, kopàre!« To paršlõ skoë orë na konèc. Na di: »Da vy be ne strèsel, Bu obàre, Bu obàre!«

Njamò mu paršël tej de wum,(74) da kòbaj na ma ovizè italyku čas.(75) Un pöçel trest, lete tãku letë. Ite wtyçace so šle wsë nuw wõdo on to pöçalu lastèt taz àjer.(76) Ha, bàšta, to revàlo (77) skore dõlu na konèc, un bil wàlel (78) wse ite bèke nutur vir,(79) bàšta, wse wtyçace.

Na di: »Banadèn,(80), kopàre, vy bõdete!« — na di. — »Vy ste krstel wse te otroçyçe, ke so bìle ta nùtre nel limbo,(81) ty ke so wmòrle prez krsta.«

An di: »Na vi krepàla, ötra. Mëšeta bi bìla me reklà prid, ke tëon (82) strèst wse, da bèšec (83) šle wsë nùtor« — an di. — »Itàko letè da muç (84) jih je šçe taw-nè!« (85)

»Njelè, se owizàna od Böa« — na di —
»ja nyse smèla wan recèt. Alòra njen« —
na di — »awà, ke« — na di — »to òra!«
Devi kalyku tympa na a wodìla onà, ma un
ny vèdel.

Šlo, paršlò dōlu, ke bil spe setmetjère.

»Da ötra, wlèziwa nùtor, ćewa vyde spe
svìce.« Alòra to paršlò nùtor, je bìla na svi-
ćica revàna.

»Ötra« — an di — »na spe revàna dna,
letazdè!«

»Gö« — na di — »wan ne račèn, da
kìraa to je.«

»Màte mi jo rečè, ba to bìla ma! Vy
màte mi jo račèt!«

»A« — na di — »no!«

Anu wun tël wštrèk: (86) »Vy màte mi
jo račèt!«

»Be« — na di — »ko ste itàko syten,
kopàre, ja ću wan račè: to je wàša!«

»Ö« — an di — »ötra ötra, pà vy« —
an di — »vy na dīlate ràwno.(87) Kar si
mel mizërjo, ke si was prosèl, da vy me pry-
dite punj, da vy me deliberèjte (88) otrùk,
vy nyste tela pry me punj. Njan ke« — an
di — »ja men tùti i ben di Dio,(89) ki ja
men bèčuw rat, ne velyke otrokè, mamò
wsia, mamò ròwbo, mamò njyve, mamò

wsë, mamò palàče, njan« — an di — mate me nastèt!»

»E« — na di — »non gòva« (90) — na reklà. — »Njan« — na di — »to je wàša svìcica anu žvel (91) žvel« — na reklà — »an« — na di — »ko vy prydete dö iše, vy drüaa na stùjte reči nekàr, maköj da jëra: (92) 'Tastà po jëra za se spovède!' ke tadèj« — na di — »paràjan was punj.«

Alòra paršël ta yši, pur vîte, wse tělo a bàret: »Da oçà, këbaj ste bil italyku tym-pa? Kàmbe ste šel, rečyte be kej!»

A rèkel da je a jëla (93) na làwa, an so a djàle tuw den stöl.

»Tastè köj po jëra!»

Ben, tadèj ne so šle po jëra, tadèj a wmòr, tadèj a bila revàna pràveca.

Resnično, domovina, nisem te ljubil kakor cmerav otrok, ki se držl matere za krilo; tudi te nisem ljubil kakor solznomehkobni vzdihovalec, ki ti kadl v lice sladke dišave, da te skele uboge oči; ljubil sem te s spoznanjem. Videl sem te vso: v nadlogah in v grehlih, v sramoti in v zmotah, v ponižanju in v bridkosti. Zato sem z žalostjo in s srdom v srcu ljubil tvojo oskrunjeno lepoto.

IVAN CANKAR

JEZIKOVNA POJASNILA: (1) **bàsen** = poln; (2) **štufèl** = dosegel, da so se naveličali; (3) **dàržet** = držati h krstu, biti za botra; (4) **màžel** = moral; (5) **prevydinet** = preskrbeti; (6) **masa muć** = preveč; (7) **reš** = greš. Na Solbici g navadno onemi, glej niže: **rin** (grem), **öspod** (gospod), **lawa** (glava), **noe** (noge) itn.; (8) **kòčice** = odejice); (9) **nüne** = botre; (10) **sl** = sem; (11) **mèšete** = ste imeli; (12) **nysi** = nisem; (13) **mle** = mene; (14) **jošt** = pravično; (15) **wböaa** = ubogega (gl. op. 7); (16) **mìa** [izmìga] = mojega; (17) **nìne** = nobene; (18) **isomò** = temu; (19) **kàrje** = došti; (20) **mòjo, màjo** = malo; (21) **mìdea** = zdravnika; (22) **ta yše** = domov; (23) **tuw sküle** = v grintah, krastah; (24) **oščepèt** = ozdraviti; (25) **prežantèjta** = predstavite, javite; (26) **àrbulave** = drevesa; (27) **kontinwè** = nadaljevati; (28) **gö** = da (pritrtilnica); (29) **sküe** = skuhati; (30) **rüdi** = zmerom; (31) **seòn** [segond] = drugi; (32) **ištës** = enako, isto; (33) **tympa** = časa; (34) **ovezàwen** = opominjam; (35) **žanytke** = svatbo; (36) **fijòča** = krščenca; (37) **čencè** = brez; (38) **frònkíća** = vinarja; (39) **nalizel** = našel; (40) **dol** = dolg (v pomenu: zadolžiti se, vzeti na upanje); (41) **went** = obleka; (42) **nale** = pustili; (43) **wlest** = vstopiti; (44) **krèpe** = butice; (45) **šijo** = vrat; (46) **won** = gor; (47) **vyšto** = obraz; (48) **tuw kòve** = v postelji; (49) **njan**, [i]njen, enkl. **nje** = zadaj; (50) **bèče** = denar; (51) **doperàn** = potrebujem; (52) **izdë** = tu; (53) **rat** = zadosti; (54) **te** = hoteti, imeti rad; (55) **in[di]vidàli** = povabili; (56) **parantàt** = sorodstvo; (57) **ökulec** = okoli in okoli; (58) **tapar tàwule** = pri mizi; (59) **mëon** [mehon] = sem imel; (60) **poćyjta** = počakajte; (61) **setmetjèri** = pokopališče; (62) **pènoł** = (pahnil) sunil; (63) **fòrci** = morda; (64) **per bun** = zares; (65) **nes** = danes; (66) **totenkàmera** = mrtvašnica; (67) **sofèt** = strop; (68) **revàna** = končana; (69) **indavènt**

= naprej; (70) **pùlljo** = nosijo; (71) **jimprèšte** = orodje; (72) **bèke** = vrbe; (73) **gwaj** = gorje; (74) **wum** = jeza; (75) **čas** = krat; (76) **lastèt taz àjer** = leteti v zrak; (77) **to revàlo** = sta prišla; (78) **wàlel** = vrgel; (79) **vir** = tolmun; (80) **banadèn** = blagoslovljen; (81) **nel limbo** = v predpekel; (82) **tëon [tehon] strest** = bi bil stresel; (83) **bèše[j]o šle** = bi bile šle; (84) **muć** = koliko; (85) **tawnè** = tam gori; (86) **wštrek** = po vsi sili; (87) **ràwno** = prav; (88) **deliberèjte** = rešite; (89) **tutti i ben di Dio** = vse dobrote sveta; (90) **non gòva** = ne pomaga; (91) **žvel[t]** = brž; (82) **jëra** = duhovna; (93) **jëla làwa** = začela boleti glava.

Snov naše pravljice je mednarodna in zdavnaj dobro znana. V zbirki bratov Grimm naletimo nanjo pod št. 44 kot »Botro Smrt«, v novejšem kazalu pravljič ima po Aarne-Thompsonu št. 332. Mehikanci so jo pred leti porabili za celovečerni film in iz nje posrečeno izluščili za naš čas aktualno socialno-kritično jedro.

Slovenska varianta iz Rezije je ohranila nekaj prvotnih motivov, ki o njih v Barnàsu ni sledu: smrt gre za botro reveževemu sinu; krstno darilo, da z njeno pomočjo revež lahko »zdravi« bolnike; povabilo na svatbo; daljše potovanje po onem svetu, kjer revež vidi pokoro tistih, ki so delali v nedeljo; revež strese z vrb ob vodi čudne ptiče — nekrščene otročiče. Redka in folklorno dragocena sta posebej dva motiva: kazen za

prepovedana nedeljska dela in skromno besedno dopolnilo srednjeveškim slikarskim upodobitvam »svete Nedelje«; prizor, ko revež na pokopališču sune lobanjo, nam bo pomagal pri razlagi temne pripovedne pesmi »Mrtvaška kost«.

Pomembno merilo pri določanju teže neke pravljice je tudi njena oblikovna, stilna podoba, njena izrazna moč ipd. Sòlbaško pravljico je oblikovala žena, ki že od mladih nog pripoveduje. »Smrt« je ena izmed več ko tristo pravljič, ki mi jih je Tina Vajtova povedala v letu dni. Bravce bi najrajši povabil, da ob magnetofonu skupaj z mano poslušajo besedilo od začetka do konca. Potem bi šele prav spoznali odlike rezijanske pravljice. Kogar mika, naj pač sam poišče skrite lepote v barnaški in rezijanski pravljici. Jaz sem vesel, ker sem ob dveh pravljičah od Nadiže in izpod Kanina, zapisanih leta 1966 in 1967, lahko pokazal, da pripovedovanje pravljič v Beneški Sloveniji nikakor še ni zamrlo, nasprotno, da živi.

Zato bi bilo lepo, da tudi ti, dragi moj, ki bereš te vrstice, pomagaš v svoji vasi in okoli nje iskati tako pravljico kot ljudi, ki jih znajo lepo praviti, ki jih radi pravijo ali poslušajo. Če se ti morda ne ljubi za-

pisati, kar si ali kar še boš slišal, vsaj pripoveduj to naprej. Tako boš postal tudi ti člen na brezkončni živi verigi, ki prenaša stara izročila od ust do ust, iz roda v rod, iz stoletja v stoletje. »Pravljice« so na svetu za to, da se poslušajo in »pravijo« naprej, da bojo na voljo tudi rodovom za nami, ki bojo nemara odkrili v njih še kaj več ko mi.

POŠTNE PRISTOJBINE

V državi

Pisma do 20 g	L. 50
» od 20 g do 100 g	» 100
» od 100 g navzgor za vsakih 50 g	» 100
Razglednice 5 besed in podpis	» 25
» z besedilom	» 40
Paketi do 1 kg	» 460
» za prvih 250 g	» 150
Priporočeno, poleg znamke še	» 130
Ekspresne pošiljke, dodatek še	» 150

Za tujino

Pisma, prvih 20 g	L. 90
Pisma v Francijo, Belgijo, Nizozemsko, Luxemburg, Zah. Nemčijo	» 50
Razglednice z besedilom	» 55
Priporočene pošiljke, dodatek še	» 130
Ekspresne pošiljke, dodatek še	» 180

PIER ZORUT

Poet Furlanije

Lani 1967. smo obhajali stoletnico smrti velikega furlanskega pesnika Pier Zorut-ija. V Brdih, na Zgornjih Ložah (Lonzano di Sopra) pri Dolenjah še stoji Zorutijeva stara graščina in znotraj na dvorišču na hiši je spominska plošča, ki pove, da je tu 27. 12. 1792 odprl oči Pier Zorut, poeta del Friuli.

Hodil je v šole v Čedadu in v Vidmu, potem je postal finančni uradnik takrat še pod Avstrijo. Vedno vesele narave, bister, duhovit je zlagal furlanske pesmi vseh vrst, poln smeha in zabave, pa tudi piker v satirah, da je znal razvedriti furlansko ljudstvo, ki se je do solz nasmejalo. Pier Zorut je bil v tistih časih najbolj popularen v celi Patrie del Friul, vendar kakor se navadno zgodi velikim ljudem, je tudi on umrl skoraj zapuščen od svojih častilcev (v Vidmu dne 27. 2. 1867).

Mi furlanski Slovenci se bomo spomnili furlanskega pesnika, ki je bil rojen na slovenski zemlji in mu je bil prvi učitelj slovenski duhovnik v briškem Šlovrencu, s tre-

mi njegovimi resnimi pesmimi, prosto prevedenimi.

Poslušajmo, kako je zapel maternemu jeziku:

*»Che tu vadis, mari lenghe,
série e sclete intôr intôr:
tu consòlis dut chest popul
sâlt, onest, lavoradôr!«*

Pojdi jezik materinski,
resen, skromen naokrog:
ki tolažiš tole ljudstvo
pridnih in poštenih rok!

In ko je ubogi poet v jeseni svojega življenja moral toliko pretrpeti, je med solzami in smehom potožil:

*»Sul tramont del dí
voi zirant per me braide, a pas, a pas
e ò dis: — Quant finirajo di patí?
Ah, mi concedi il cil
l'istès che lui di tramontà tranquil.«*

Ko v zaton se nagne dan,
jaz korakoma sprehajam se po moji
[brajdi
in si rečem: Kdaj rešen bom teh ran?
Ah, nebo usliši me
da kakor ta, še jaz vtonem za gorè.

Tik pred smrtjo se je Pier Zorut kot v slovo spomnil svojega rojstnega kraja:

*E ciaris chès colinis, ciars chei prâz!
che i agns de mè inocenze an ralegrâz,
cuan che une rose, un ucelut, un gri
mi tignivin content dute une dí.*

O, dragi tile grički, drage tele trate,
ki so v nedolžnih letih me razveselili,
da rožca ena, ptička ena, čriček en
ves ljubi dan so rádost mi delili.

POŠTNI KODEKS

Poštno ministrstvo je lansko leto uvedlo poseben kodeks, številke, da se olajša odprava poštnih pošiljk. Kodeks je sestavljen iz petih števil. Prva od 0—9 kaže eno izmed desetih poštnih okrožij v državi. Druga, tudi od 0—9 je znak za eno izmed desetih pokrajin vsakega okrožja. Tretja, 1 ali 0, pomeni glavno mesto, 0 pa kraj zraven glavnega mesta. Četrta in peta sta za okoliš glavnega mesta. Če pa mesto ni razdeljeno na okoliše, sta zadnji dve številki 00. Kodeks (petih števil, glej spodaj) napišemo pred imenom kraja, npr. 33043 Cividale. Pisma iz inozemstva pa morajo imeti pred kodeksom še črko I, npr.: I 33043 Cividale.

VAŽNEJŠI TRŽNI DNEVI IN SEJMI V VIDEMSKI POKRAJINI

Tržni dnevi

Buia: vsak 4. ponedeljek in 2. petek v mesecu;

Neme: vsak 2. ponedeljek v mesecu;

Tarčent: vsak 1. ponedeljek in sredo v mesecu;

Čedad: vsak drugi torek, 4. četrtek in vsako soboto v mesecu;

Humin: vsak petek v mesecu.

Sejmi

Videm: 3. četrtek v januarju; 2. četrtek v februarju; četrtek v Jurjevem tednu; četrtek pred 10. avgustom; 25. novembra;

Rtinj-Artegn: 14. februarja; 15. avgusta;

Čedad: 27. - 29. maja;

Humin: 3. februarja; 13. junija; 2. novembra;

Špeter ob Nadiži: 29. junija;

Tarčent: 29. junija; 1. nedelja julija.

Jezik je sveta lastnina narodov. Ko je izgubljeno vse, se zavest lastnega obstoja in zaklad najdražjih spominov osredotoči v jeziku.

G. MAZZINI

Kolednikov pozdrav in naročilo

Zaradi tehničnih zaprek je prišel priljubljeni vsakoletni Trinkov koledar nekoliko z zamudo med Vas. Vsebinsko je tehtnejši kot prejšnja leta, ker hoče tudi z znanstvene plati osvetliti Trinkov lik, njegovo zemljo in ljudi.

Vse drage rojake v podmatajurskih dolinah Nadiže, Tera, Idrije in Rezlje prav prisrčno pozdravlja in jim želi prinesiti srečo in blagoslov pod domači krov.

Iz globine srca zajete pozdrave pošilja tudi vsem rojakom raztresenim po svetu, kamor jih je gnala potreba po vsakdanjem koščku kruha.

Vsem našim družinam pridi v hišo pozdrav in naročilo tudi v duhu našega velikega buditelja in voditelja monsijnorja Ivana Trinka. S pobočij očaka Matajurja, kjer spi svoj večni sen, pošilja rojakom, ki še črpajo sadove in sokove iz domače grude, opomin, da zemlja domača ni prazna beseda. Del je našega življenja in če nam vzamejo zemljo, nam vzamejo tudi življenje. Materin jezik pa je najdražja dota, ki ste jo prejeli od svojih staršev; zato ste ga dolžni ohraniti in svojim mlajšim zapustiti.

Ni več daleč čas, ko bo tudi v naših krajih spoštovan le tisti, ki ljubi svoj dom in mu je vedno zvest ostal. Ni več daleč čas, ko bo veljal za možaka poštenjaka tisti, ki je verno ohranil in izročal potomcem materni slovenski jezik. Ni več daleč čas, ko se bo tudi v naših krajih uveljavil naš jezik v javnosti, v cerkvi in v šolah kot uči naša ustava in božja postava.

To vero in zaupanje vam vsem izročam kot pozdrav in naročilo za leto

1968 !

KAZALO

	Stran
Leto 1968	4
Mesečni koledar	8
Pesniku Trinku za god	33
Moje prvo srečanje z Ivanom Trinkom	35
Iz Trinkovega dopisovanja	51
Noče natalizia	56
Božična noč	57
Slovenski duhovniki Beneške Slovenije...	58
Starodavna cerkev	60
Iz domače folklore	67
V soboto je v Čedadu merčat	68
Črni vrh v Benečiji	70
Nadiža in čeča	73
Domači kraji pod Matajurjem	74
Cerkev sv. Kvirina	92
Prijatelj Beneških Slovencev	95
Nekaj pisem Ivanu Trinku	98
Pravljica o smrti	111
Poštna pristojbina	137
Pier Zorut	138
Poštni kodeks	140
Tržni dnevi	141
Kolednikovo slovo	142

uff. sup

s

TRINKOV koledar

inv.št:

4913